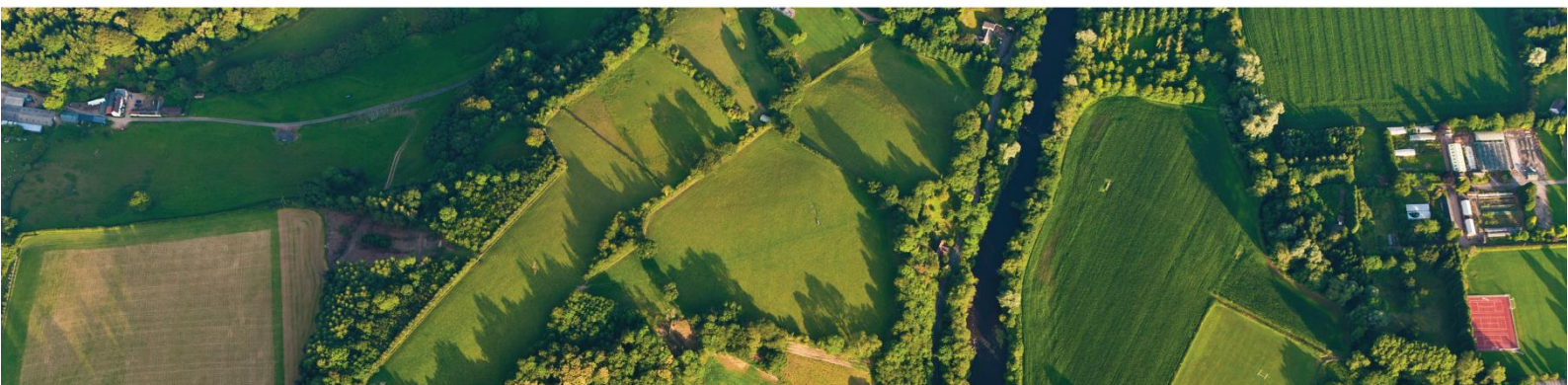

Transect-rapport 2087

Rucphen, Molenweg (ong.) Gemeente Rucphen (NB)

Een Archeologisch Bureauonderzoek (BO) en
Inventariserend Veldonderzoek (IVO), verkennende fase

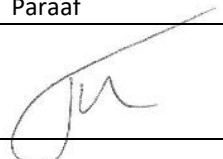
transect

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK ► ADVIES

Colofon

Titel	Rucphen, Molenweg (ong), Gemeente Rucphen (GD). Een Archeologisch Bureauonderzoek (BO) en Inventariserend Veldonderzoek (IVO), verkennende fase.
Rapportnummer	Transect-rapport 2087
Auteur	H.A.S. Lepage MSc, J. Rap MA
Versie	Concept 1.1
Datum	04-10-2019
Projectnummer	18100012
Onderzoeksmelding	4676336100
Opdrachtgever	Inventerra Nijverheidsweg 34 3341 LJ Hendrik Ido Ambacht
Uitvoerder	Transect b.v. Overijsselhaven 127 3433 PH Nieuwegein
Bevoegde overheid	Gemeente Rucphen
Adviseur bevoegde overheid	Regioarcheologen programmabureau RWB E.A.M. de Boer MSc, MA
Status van de rapportage	Nog niet goedgekeurd
Beheer en plaats documentatie	Transect b.v., Nieuwegein
Omslagafbeelding	Foto van het plangebied

Autorisatie		
Naam	Datum	Paraaf
Drs. T. Nales Senior KNA Prospector	05-03-2019	

ISSN: 2211-7067

© Transect b.v., Nieuwegein

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

Transect aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Samenvatting

In opdracht van Inventerra heeft Transect b.v. in februari 2019 een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd in een plangebied aan de Molenweg (ong.) in Rucphen (gemeente Rucphen). De aanleiding van het onderzoek wordt gevormd door het voornemen om binnen het plangebied twee ruimte-voor-ruimte woningen te realiseren. Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 5510 m². Bij de voorgenomen werkzaamheden zal grondverzet plaatsvinden, waardoor de oorspronkelijke bodem en daarmee eventueel aanwezige archeologische resten in het gebied kunnen worden verstoord.

Volgens het vigerende bestemmingsplan *Geconsolideerde Versie Bestemmingsplan Buitengebied Rucphen* (2018) geldt in het plangebied dubbelbestemming archeologische verwachtingswaarde - hoog en middelhoog. Hier geldt dat bij bodemingrepen vanaf 100 m² /500 m² en een diepte vanaf 50 cm -Mv archeologisch onderzoek verplicht is. Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 5510 m². Aangezien de voorgenomen bouwplannen deze planregels overschrijden, is in het kader van de aanvraag van een omgevingsvergunning een archeologisch onderzoek nodig.

Op basis van het vooronderzoek bestaat een hoge verwachting op het aantreffen van intacte archeologische waarden vanaf een diepte van circa 50-70 cm -Mv (11,44-11,70 m +NAP), daterend uit de periode Neolithicum – Nieuwe tijd. Deze verwachting is gebaseerd op het aantreffen van een deels intacte bodemopbouw, een verploegde E- en B-horizont die geleidelijk overgaat in een C-horizont. In de verploegde laag kunnen wel verspreide of verstoorde vondstconcentraties worden aangetroffen, vanaf een diepte van 25-40 cm -Mv (11,79-11,95 m +NAP). Voor de periode Laat-Paleolithicum – Mesolithicum worden alleen nog maar dergelijke verploegde vondsten verwacht. De vastgestelde hoge verwachting betekent een handhaving van de bestaande verwachting. Landschappelijk gezien ligt het plangebied waarschijnlijk op de lage flank van een dekzandrug, waar zich in de top van de oorspronkelijke bodem een podzolbodem heeft kunnen vormen. Door recente ploegwerkzaamheden is deze bodemopbouw enigszins aangetast, maar niet zodanig dat geen sprake meer kan zijn van archeologische sporen, zoals paalkuilen, erven, sporen van landgebruik en allerlei erfgerelateerde zaken.

Advies

In het plangebied bestaat het voornemen twee nieuwe woningen te realiseren op een nader te bepalen locatie. Tijdens deze ontwikkeling zullen grondroerende werkzaamheden plaatsvinden waardoor mogelijk archeologische waarden verstoord kunnen raken, gezien de vastgestelde hoge verwachting in het plangebied. Daarom adviseren wij om een vervolgonderzoek uit te voeren in het plangebied voorafgaand aan de voorgenomen werkzaamheden.

Een vervolgonderzoek kan in het geval van de voorgenomen ontwikkelingen waarschijnlijk het beste worden uitgevoerd in de vorm van een Inventariserend Veldonderzoek door middel van Proefsleuven (IVO-P), om zo vast te kunnen stellen of zich daadwerkelijk archeologische waarden in het plangebied bevinden en wat de informatiewaarde van deze eventuele archeologische waarden is. De kaders en wetgeving waarbinnen een dergelijk onderzoek wordt uitgevoerd, dienen vooraf te worden vastgelegd in een Programma van Eisen (PvE) dat moet zijn goedgekeurd door het bevoegd gezag, de gemeente Rucphen.

Het bovenstaande is een advies. Op basis van de resultaten van het onderzoek neemt het bevoegd gezag (de gemeente Rucphen) een besluit over de eventuele omgang met archeologische waarden binnen het plangebied. Dit besluit kan en mag afwijken van hetgeen is geadviseerd door Transect.

Inhoud

1.	Aanleiding.....	6
2.	Aard en doel van het archeologisch vooronderzoek.....	7
3.	Afbakening van het plan- en onderzoeksgebied	8
4.	Planvorming en consequenties toekomstig gebruik	10
5.	Beleidskader	11
6.	Landschap, geomorfologie en bodem.....	12
7.	Archeologische verwachtingen en bekende waarden	14
8.	Historische situatie, huidig gebruik en bodemverstoringen	15
9.	Gespecificeerde archeologische verwachting.....	22
10.	Resultaten veldonderzoek.....	24
11.	Beantwoording onderzoeksvragen	26
12.	Conclusie en advies	27
13.	Geraadpleegde bronnen	28
Bijlage 1.	Archeologische periode-indeling voor Nederland	30
Bijlage 2.	Archeologische beleidskaart, gemeente Rucphen	31
Bijlage 3.	Geomorfologie	33
Bijlage 4.	Maaiveldhoogte	34
Bijlage 5.	Bodem	35
Bijlage 6.	Archeologische waarden en onderzoeken	36
Bijlage 7.	Archeologische verwachtingenkaart, gemeente Rucphen.....	37
Bijlage 8.	Cultuurhistorische kaart gemeente Rucphen.....	39
Bijlage 9.	Boorpuntenkaart	41
Bijlage 10.	Foto's van boringen.....	42
Bijlage 11.	Boorbeschrijvingen.....	44

1. Aanleiding

In opdracht van Inventerra heeft Transect b.v.¹ in februari 2019 een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd in een plangebied aan de Molenweg (ong.) in Rucphen (gemeente Rucphen). De aanleiding van het onderzoek wordt gevormd door het voornemen om binnen het plangebied twee ruimte-voor-ruimte woningen te realiseren. Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 5510 m². Bij de voorgenomen werkzaamheden zal grondverzet plaatsvinden, waardoor de oorspronkelijke bodem en daarmee eventueel aanwezige archeologische resten in het gebied kunnen worden verstoord.

Volgens het vigerende bestemmingsplan *Geconsolideerde Versie Bestemmingsplan Buitengebied Rucphen* (2018) geldt in het plangebied dubbelbestemming archeologische verwachtingswaarde - hoog en middelhoog. Hier geldt dat bij bodemingrepen vanaf 100 m² /500 m² en een diepte vanaf 50 cm -Mv archeologisch onderzoek verplicht is. Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 5510 m². Aangezien de voorgenomen bouwplannen deze planregels overschrijden, is in het kader van de aanvraag van een omgevingsvergunning een archeologisch onderzoek nodig.

Het onderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de eisen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 4.1 en het voor dit onderzoek opgestelde Plan van Aanpak (Lepage, 2019).

¹ Transect b.v. voldoet aan de eisen zoals gesteld in de kwaliteitsnorm 'BRL SIKB 4000', versie 4.1, en is gecertificeerd door middel van een procescertificaat. Transect b.v. is certificaathouder van de volgende protocollen: 'KNA Protocol 4001 Programma van Eisen', 'KNA Protocol 4002 Bureauonderzoek', 'Protocol 4003 Inventariserend Veldonderzoek, variant Overig', 'Protocol 4003 Inventariserend Veldonderzoek, variant Proefsleuven' en 'Protocol 4004 Opgraven', en staat geregistreerd bij het RCE en de SIKB.

2. Aard en doel van het archeologisch vooronderzoek

Het archeologisch vooronderzoek bestaat uit een gecombineerd onderzoek, te weten een archeologisch Bureauonderzoek (BO) en een Inventariserend Veldonderzoek (IVO), verkennende fase.

Het doel van het archeologisch bureauonderzoek is het specificeren van de archeologische verwachting. Aan de hand van beschikbare informatie over de archeologie, cultuurhistorie, geomorfologie, bodemkunde en grondgebruik binnen en rondom de plangebieden, wordt de kans bepaald dat binnen de plangebieden archeologische resten liggen. Hiertoe is onder andere het centraal Archeologisch Informatiesysteem (Archis3) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) geraadpleegd, waarin de Archeologische Monumentenkaart (AMK) en de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) zijn opgenomen. Aanvullende (cultuur)historische informatie is verkregen uit historisch kaartmateriaal. Om inzicht te krijgen in de opbouw en ontwikkeling van het landschap zijn onder andere de bodemkaart en beschikbaar geologisch-geomorfologisch kaartmateriaal geraadpleegd. Deze informatie is aangevuld met relevante informatie uit relevante achtergrondliteratuur. Daarnaast is contact gezocht met de Heemkundekring *Sprundel*. Hierop is ten tijde van het schrijven van onderhavig onderzoek nog geen reactie gekomen.

Het doel van het inventariserend veldonderzoek is het toetsen en waar mogelijk bijstellen van de gespecificeerde archeologische verwachting, door het verzamelen van informatie over de feitelijke bodemopbouw, bodemreliëf en bodemintactheid in het plangebied. Hiermee ontstaat inzicht in de landschapsvormende processen en landschappelijke eenheden uit het verleden. Op basis hiervan kan een oordeel worden gegeven over waar, wanneer en in hoeverre het gebied in het verleden geschikt was voor de mens. Het inventariserend veldonderzoek is uitgevoerd in de vorm van een booronderzoek (IVO-O). De toegepaste methodiek in het veld wordt beschreven bij de beschrijving van de veldresultaten (Hoofdstuk 10).

Het onderzoek probeert hiermee aan de hand van feitelijke informatie in de loop van de tekst en puntsgewijs in hoofdstuk 11, antwoord te geven op de volgende vragen:

- *Hoe heeft het plangebied oorspronkelijk in het natuurlijk landschap gelegen?*
- *Wat is de bodemopbouw, zijn er binnen de bodemopbouw archeologisch relevante bodemniveaus te onderscheiden en hoe diep liggen deze?*
- *In hoeverre zijn de archeologisch relevante bodemniveaus nog intact (verstoring, erosie, afdekkend substraat)?*
- *Wat is de archeologische verwachting van het plangebied en in hoeverre is deze te differentiëren in laag, middelhoog en hoog?*

Het resultaat van het archeologisch vooronderzoek is dit rapport met een conclusie omtrent het risico dat eventueel aanwezige archeologische waarden in de plangebieden worden verstoord als gevolg van de voorgenomen plannen. Op basis van dit rapport neemt het bevoegd gezag een beslissing in het kader van de vergunningverlening of planprocedure. Het rapport bevat waar mogelijk gegevens over de - verwachte - aan- of afwezigheid, aard, omvang, ouderdom, gaafheid, conservering en (relatieve) kwaliteit van archeologische waarden.

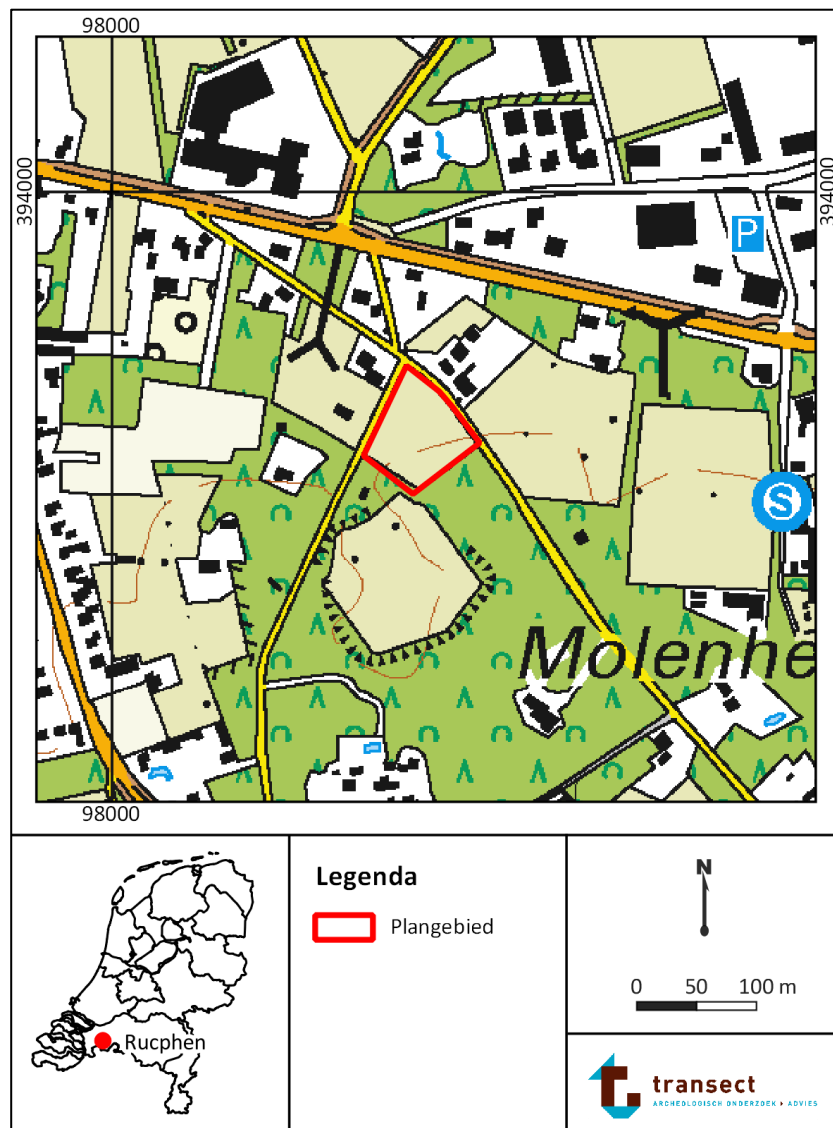
Het onderzoek is uitgevoerd conform protocollen 4002 (bureauonderzoek) en 4003 (inventariserend veldonderzoek) van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 4.1 (KNA 4.1).

3. Afbakening van het plan- en onderzoeksgebied

Plaats	Rucphen
Toponiem	Molenweg (ong.)
Gemeente	Rucphen
Provincie	Noord-Brabant
Kaartblad	46A
Perceelnummer	<i>Rucphen C1170</i>
Centrumcoördinaat	98.254 / 393.796
Oppervlakte	Circa 5510 m ²

Binnen het archeologisch onderzoek is onderscheid gemaakt tussen het plangebied en het onderzoeksgebied. Het plangebied is het gebied waarbinnen de bodemingrepen worden uitgevoerd. Het onderzoeksgebied omvat het plangebied en een deel van het direct omringende gebied in een straal van circa 500 m. Dit onderzoeksgebied wordt bij het onderzoek betrokken om tot een beter inzicht te komen in de landschappelijke, archeologische en (cultuur)historische situatie in het plangebied.

Het plangebied bevindt zich aan de zuidelijke kant van de kruising van de Dennenweg en de Molenweg in Rucphen (gemeente Rucphen). De ligging van het plangebied is weergegeven in figuur 1. Binnen het plangebied bestaat het voornemen om twee-voor-ruimte woningen te bouwen. Kadastraal gezien behoort het plangebied tot perceel *Rucphen C1170*. De noordwestelijke grens van het plangebied wordt gevormd door de Dennenweg en de noordoostelijke grens door de Molenweg. De overige grenzen worden gevormd door de kadastrale grenzen. De totale oppervlakte van het plangebied is circa 5510 m².

Figuur 1. Ligging van de plangebieden op een topografische kaart. Bron topografische kaart: PDOK.

4. Planvorming en consequenties toekomstig gebruik

Planvorming	Realisatie van twee ruimte-voor-ruimte woningen
Aard bodemverstoringen	Graaf- en bouwwerkzaamheden
Verstoringsoppervlakte	Onbekend

Binnen het plangebied van circa 5510 m² bestaat het voornemen om twee ruimte-voor-ruimte woningen te realiseren. Ten tijde van onderhavig onderzoek zijn de bouwplannen en de locatie van de woningen niet bekend. Wel is aangegeven door de opdrachtgever dat de woningen 15 m vanaf de as van de Molenweg worden gesitueerd.

5. Beleidskader

Onderzoekskader	Omgevingsvergunning
Beleidskader	Bestemmingsplan <i>Geconsolideerde Versie Bestemmingsplan Buitengebied Rucphen (2018)</i>
Onderzoeksgrenzen	Noordelijk gedeelte: >100 m ² en dieper dan 50 cm -Mv Zuidelijk gedeelte: >500 m ² en dieper dan 50 cm -Mv

In 1992 heeft Nederland het Europees Verdrag inzake de bescherming van het archeologisch erfgoed ondertekend; ook wel het Verdrag van Malta of Valletta genoemd, naar het eiland en de plaats waar het is ondertekend. Het Verdrag is in 1998 geratificeerd en op 1 september 2007 via de Wet op de Archeologische Monumentenzorg (Wamz) geïmplementeerd. De Wamz is een wijzigingswet en omvat een wijziging van de Monumentenwet 1988, de Wet Milieubeheer, de Ontgrondingenwet en de Woningwet, op grond waarvan overheden onder andere bij bodemingrepen verplicht rekening moeten houden met het behoud van archeologische waarden. Met ingang van juli 2016 is het behoud en beheer van het Nederlandse erfgoed geregeld door één integrale Erfgoedwet. De omgang met archeologie in de fysieke leefomgeving zal in de nieuwe Omgevingswet worden geregeld, die in 2021 in werking zal treden.

Volgens het vigerende bestemmingsplan *Geconsolideerde Versie Bestemmingsplan Buitengebied Rucphen (2018)* geldt in het noordelijk gedeelte van het plangebied een dubbelbestemming Archeologische verwachtingswaarde hoog. Hier geldt bij bodemingrepen vanaf 100 m² en een diepte vanaf 50 cm -Mv dat archeologisch onderzoek verplicht is. In het zuidelijk gedeelte geldt een dubbelbestemming Archeologische verwachtingswaarde middelhoog. Hier geldt bij bodemingrepen vanaf 500 m² en een diepte vanaf 50 cm -Mv dat archeologisch onderzoek verplicht is. Deze dubbelbestemmingen zijn gebaseerd op de archeologische beleidskaart van de gemeente Rucphen (bijlage 2). Op deze kaart ligt het plangebied in twee zones. Het noordelijk gedeelte *beleidsadviesgebied 3*. In dit gebied worden de dorpskernen aangeduid. Het zuidelijk gedeelte valt binnen *beleidsadviesgebied 4*. In dit gebied geldt een hoge archeologische verwachting (Groot en Wilbers, 2011). Het plangebied heeft een totale oppervlakte van circa 5510 m². Daarmee worden de gestelde grenzen overschreden en moet er een archeologisch onderzoek uitgevoerd worden.

6. Landschap, geomorfologie en bodem

Geologie	Formatie van Stramproy
Geomorfologie	Terrasafzettingsswelling, bedekt met dekzand
Maaiveldhoogte	Circa 12,2 m +NAP
Bodem	Noordelijk gedeelte: laarpodzolgronden Zuidelijk gedeelte: veldpodzolgronden
Grondwatertrap	VII

Landschap

Het plangebied ligt in het westelijke deel van het zuidelijke zandgebied (Berendsen, 2005). Hier liggen aan of nabij het maaiveld afzettingen van de Formatie van Stramproy (de Mulder et al., 2003). Deze sedimenten zijn in het Vroeg- en Midden-Pleistoceen voornamelijk afgezet door kleine rivieren die vanuit België in noordelijke en oostelijke richting afwaterden. Een deel van de afzettingen heeft een eolische oorsprong. Door de pleistocene zeespiegelbewegingen zijn rivierterrassen in de afzettingen ontstaan. In het Laat-Glaciaal (13.000 – 10.000 jaar geleden), is een dun pakket eolisch dekzand afgezet op de rivierterrassen. Dit dekzand vormt het Laagpakket van Wierden binnen de Formatie van Bortel.

In het eerste deel van het Holocene (vanaf 10000 jaar geleden) treedt bodemvorming op in de pleistocene afzettingen, maar vanaf het Atlanticum is veen gevormd op het dekzand. In eerste instantie vindt de veenvorming plaats in de beekdalen, maar rond 600 voor Chr. zijn grote delen van West-Brabant bedekt door veen (Leenders, 2013). Alleen de hogere rivierterrassen blijven vrij van veen. Volgens de Toelichting op de Erfgoedkaart (2012) ontstonden de veenmoerassen vanaf ongeveer 1000 tot 500 voor Chr.; op de archeologische tijdschaal is dit dus vanaf de Bronstijd-IJzertijd (bijlage 1). Volgens de Turfdatabank van de provincie Antwerpen heeft ook in de omgeving van Rucphen veenvorming plaatsgevonden; er is volgens deze kaart immers sprake van een agrarische ontginning en turfwinning in de omgeving van het plangebied. Gezien de gemeentekaart liep de grens van de turfwinning tot aan het plangebied (bijlage 7). Het veen is vanaf de Late- Middeleeuwen, tussen 1250 en 1750 na Chr., afgegraven ten behoeve van de turfwinning (Leenders, 2013). Hierdoor zijn de oudere dekzanden en terrasafzettingen weer aan het maaiveld komen te liggen.

De ontwatering van de natte gebieden leidde tot een verdroging van de hoger gelegen gronden. Deze verdroging leidde tot een aanpassing in de landbouwstrategie, waarbij door middel van plaggenbemesting en het aanbrengen van potstal de gronden vruchtbaar gehouden moesten worden (Van Doesburg et al., 2007; Berendsen, 2005). Het steken van de heideplaggen leidde echter tot een verder gaande uitputting van de directe omgeving, waarbij een evenzo toegenomen houtproductie uiteindelijk leidde tot kale vlaktes. Doordat vocht en begroeiing verdwenen waren, had de wind vrij spel en traden opnieuw verstuivingen op, zo ook op de hoger gelegen terreindelen rondom Rucphen. Deze leidden al reeds in de Late-Middeleeuwen tot het ontstaan van stuifzandgebieden. Deze stuifzandgebieden hebben zich waarschijnlijk tot het plangebied uitgestrekt, maar zijn niet bekend en gedateerd in Pierik et al. (2018) of Leenders (2015).

Geomorfologie en maaiveldhoogte

Op de geomorfologische kaart is het plangebied gekarteerd als een terrasafzettingsswelling, bedekt met dekzand (bijlage 3; kaartcode 3L41d; Maas, Van Delft en Heidema). 10 m ten noordoosten van het plangebied is een laagte ontstaan door afgraving (kaartcode 3N94). Op het Actueel Hoogtebestand

Nederland (AHN3;bijlage 4) is deze laagte goed te herkennen met 12,0 m +NAP. Ook is te zien dat het plangebied lijkt te liggen op de flank van een relatief hoger gelegen terraswelling met ongeveer 13,5 m +NAP, gezien het redelijk vlakke maaiveldverloop in het plangebied van circa 12,2 m +NAP, is ook het plangebied waarschijnlijk afgegraven. Dit is overeenkomstig met het perceel ten noorden en een perceel ten zuiden van het plangebied (maaiveldhoogte 11,9 m +NAP) afgezien van een hoger gelegen deel in het uiterste zuidelijke hoek, op 14,0 m +NAP. Dit hoger gelegen deel sluit aan op de landduinen ten zuiden van het plangebied (maaiveldhoogte 13,5-15,5 m +NAP).

Bodem en grondwater

Op de bodemkaart zijn twee gronden aangegeven. Ten noorden worden laarpodzolgronden aangegeven (bijlage 5; kaartcode cHn21) en ten zuiden worden veldpodzolgronden aangegeven (kaartcode Hn21). Veldpodzolgronden zijn ontstaan bij de ontginningen en liggen in de lagere gebieden waar relatief hoge grondwaterstand zijn, of in hogere delen waar tijdens de bodemvorming hoge grondwaterstanden hebben gelegen en veen is gevormd (De Bakker en Schelling, 1989). Laarpodzolgronden zijn ook veldpodzolgronden, waarop een matig dik (30-50 cm) plaggende ligt, dat vanaf de Late-Middeleeuwen is ontstaan door plaggenbemesting (Jongmans et al., 2013). Archeologisch gezien zijn laarpodzolgronden bijzonder, doordat hun aanwezigheid het oude, begraven oppervlak van vóór de bemesting (mogelijk reeds in de Late Middeleeuwen en daarmee tevens het archeologisch relevante niveau) heeft behoed voor tal van verstoringen. De oorspronkelijke veldpodzolgronden vormen zich in mineralogisch arme zandgronden en kenmerken zich door een humus- en ijzerinspoelingshorizonten (Bh- of Bhs-horizont). Een duidelijke uitspoelingshorizont (E-horizont) is niet altijd aanwezig (de Bakker en Schelling, 1989).

De grondwatertrap in het plangebied is gekarteerd als VII. Dit betekent dat over het algemeen sprake is van relatief droge gronden, waarbij de Gemiddeld Hoogste Grondwaterstand (GHG) tussen 80 en 140 cm -Mv wordt aangetroffen en de Gemiddeld Laagste Grondwaterstand (GLG) dieper dan 120 cm -Mv ligt. Vanuit archeologisch oogpunt betekenen dergelijke grondwaterstanden dat onverbrande organische resten zoals leer en hout binnen 120 cm -Mv waarschijnlijk niet bewaard zijn gebleven. Deze zijn als gevolg van oxidatie en zure omstandigheden in de bodem waarschijnlijk al afgebroken. Anorganische resten kunnen nog wel bewaard zijn gebleven.

7. Archeologische verwachtingen en bekende waarden

Wettelijk beschermde monumenten	Nee
AMK-terreinen (binnen 500 m)	Nee
Archeologische waarden (binnen 500 m)	Ja

Archeologische verwachtingen

Op de archeologische verwachtingen kaart van de gemeente Rucphen (bijlage 7) valt het noordelijke deel van het plangebied binnen een zone aangemerkt als *'gebied met hoge archeologische verwachting en waar in het verleden geen veen is gewonnen en dus ook geen veen is geweest'*. In dit gebied is de kans hoog dat archeologische resten vanaf het Laat- Paleolithicum tot heden aangetroffen worden. In het zuidelijk gebied geldt een middelhoge trefkans voor het aantreffen van archeologische resten vanaf het Laat-Paleolithicum tot heden (Groot en Wilbers, 2011).

Bekende waarden, archeologische onderzoeken

Binnen het plangebied heeft niet eerder archeologisch onderzoek plaatsgevonden. Wel zijn binnen het onderzoeksgebied verschillende onderzoeken uitgevoerd (bijlage 6). In het plangebied en in de directe omgeving er van zijn geen vondstmeldingen bekend, ondanks dat het legendaelement wel is opgenomen in bijlage 6. De resultaten van de bekende onderzoeken worden hieronder kort besproken aan de hand van gegevens uit Archis en DansEasy:

- 120 m ten noorden van het plangebied is een inventariserend veldonderzoek, verkennende fase onderzoek aan de Sprundelseweg 27 (onderzoeksmelding 4040071100). Uit de resultaten van het veldonderzoek blijkt dat het plangebied van 50 tot 120 cm -Mv vergraven is, tot de oorspronkelijke C-horizont. In de delen waar de bodem tot een diepte van 90 cm vergraven is zouden nog diepere sporen in de ondergrond aanwezig kunnen zijn. Er zijn in de 5 boringen geen archeologische indicatoren aangetroffen (Verboom-Janssen, 2017).
- 270 m ten oosten van het plangebied is een inventariserend veldonderzoek uitgevoerd, aan de Molenweg (onderzoeksmelding 2339720100). Er zijn tijdens het booronderzoek geen archeologische indicatoren aangetroffen, wel zijn bij de 5 boringen intacte B en C- horizonten aangetroffen. De bodem is slechts verstoord tussen 30 en 70 cm -Mv (Paulussen, 2011).
- 350 m ten zuiden van het plangebied is na een bureauonderzoek (onderzoeksmelding 2211537100), een archeologische begeleiding uitgevoerd ten behoeve van een persleiding tracé (onderzoeksmelding 2270870100). Hiervan zijn de resultaten niet beschikbaar in Archis en DansEasy.
- 250 m ten westen van het plangebied heeft aan de Sprundelseweg 10 een inventariserend veldonderzoek, verkennende fase plaatsgevonden (onderzoeksmelding 3987172100). In het noorden van het plangebied is de ondergrond tot een diepte van 35-80 cm -Mv verstoord. In het zuidelijk deel is een enkeerdgrond aangetroffen, met daaronder een intacte podzolbodem (op ongeveer 55 cm -Mv), waarin eventuele vindplaatsen bewaard zijn gebleven (Schorn, 2016).
- 450 m ten westen van het plangebied, aan de Raadhuisstraat 72-78, heeft na een bureauonderzoek (onderzoeksmelding 3998359100) een archeologische begeleiding plaatsgevonden (onderzoeksmelding 4562425100). Er zijn tijdens de begeleiding geen behoudenswaardige archeologische waardes aangetroffen (Mientjes, 2017).

8. Historische situatie, huidig gebruik en bodemverstoringen

Historisch gebruik	Akker
Huidig gebruik	Grasveld
Bekende verstoringen	Landbouw

Cultuurhistorische elementen

Het plangebied ligt in het buitengebied van Rucphen. Rucphen is in de 13^e eeuw ontstaan op de kruising van twee turfvaarten, ongeveer 800 m ten noordwesten van het plangebied. Volgens de Turfdatabank is de concessie voor de ontginning van het veengebied rondom Rucphen in 1357 afgegeven. De eerste vermelding van Rucphen, als *Rucvenne*, dateert uit 1359. De naam betekent waarschijnlijk ruig/dicht begroeid veen (Van Berkel en Samplonius 2006; Leenders, 2013). De omgeving van Rucphen verandert vanaf de tweede helft van de dertiende eeuw, als de venen in West-Brabant worden afgegraven om turf te verkrijgen. Dit ging door tot ongeveer 1700. Hierdoor is nu bijna al het veen verdwenen. Alleen in de diepste delen van het landschap komt nog veen voor, zoals in het beekdal bij St. Willebrord (Toelichting Erfgoedkaart, 2012).

Volgens de cultuurhistorische kaart van de gemeente Rucphen maakt het plangebied deel uit van een zone van cultuurgronden die in 1840 al aanwezig waren (bijlage 8). Verder ligt het plangebied aan de Molenweg, dat op de cultuurhistorische kaart staat aangegeven als ‘overige historische weg.’

Historische kaarten

Op de oudst geraadpleegde kaart, de Minuutkaart uit 1811-1832 (figuur 3) is te zien dat het plangebied twee percelen omvat, beide aangemerkt in het oorspronkelijke aanwijzende tafel als bouwland. Hieruit kan afgeleid worden dat het land waarschijnlijk al in cultuur was gebracht. Er staat binnen de percelen geen bebouwing aangegeven. De percelen zijn volgens de Oorspronkelijk Aanwijzende Tafelen (OAT) op dat moment in gebruik als “bouwland” in bezit van een particulier. Het omliggende perceel is op dat moment nog woeste heidegrond in het bezit van de gemeente Rucphen, maar aan de noordgrens van het plangebied is een weg zichtbaar. Deze weg verbindt de kern van Rucphen met de voormalige “Standerdmolen” op ongeveer 300 m ten zuidoosten van het plangebied. Deze heeft hier tussen de 15^e eeuw en 1933 (jaar van sloop) gestaan (www.molendatabase.org). De weg zal vermoedelijk een gelijke leeftijd hebben, of voorgangers van een gelijke leeftijd.

Op de kaart uit 1870 (figuur 4) is te zien dat er langs het noordwestelijke grens van het plangebied een tweede weg is aangelegd, de Dennenweg, en is in het noordelijke hoek een erf aangegeven met mogelijk een klein gebouw zoals een schuur. Verder blijft het plangebied onbebouwd. De percelen rondom het plangebied zijn in de periode 1832-1870 in cultuur gebracht en aangeplant met bomen. Het toponiem “Dennenweg” is hier een aanvullende verwijzing naar.

Aan het begin van de 19^e eeuw staat volgens de kaart uit 1900 (figuur 5) wel een gebouw in het plangebied, tegen de kruising van de Molenweg en de Dennenweg. Ook het erf wordt naast het huis weergegeven. Op de kaart uit 1920 (figuur 6) zijn beide elementen ook aangegeven. Op de kaart uit 1940 (figuur 7) is het plangebied weer leeg. De situatie blijft tot aan heden onveranderd (figuur 8-10).

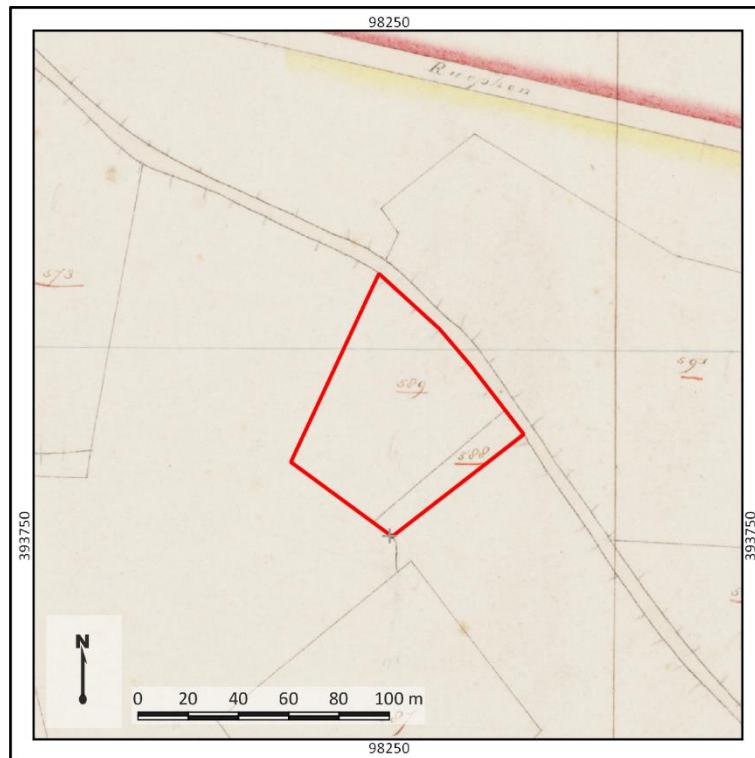
Militair Erfgoed

Het plangebied heeft geen bijzondere betekenis of rol gespeeld in het militairverleden. Op de Indicatieve Kaart Militair Erfgoed (IKME), tracesofwar.nl en de Kaart van Verdedigingswerken staat geen aanduiding voor de aanwezigheid van militairerfgoed in het plangebied.

Huidig gebruik en bodemverstoringen

Tegenwoordig is het plangebied onbebouwd en is in gebruik als grasveld (figuur 11). Recente bodemverstoringen zullen zich beperken tot de sloop van de bebouwing dat in het begin van de 20ste eeuw in het noordelijke hoek van het plangebied heeft bestaan en mogelijk ook door landbouwwerkzaamheden (ploegsporen). In Bodemloket.nl zijn geen gegevens bekend over uitgevoerde milieuonderzoeken in het plangebied.

Op de ontgrondingenkaart van de Provincie Noord-Brabant (niet als kaartbeeld opgenomen in het rapport) is niet bekend of voor het plangebied een ontgrondingsvergunning is afgegeven in de periode 1950-1998.

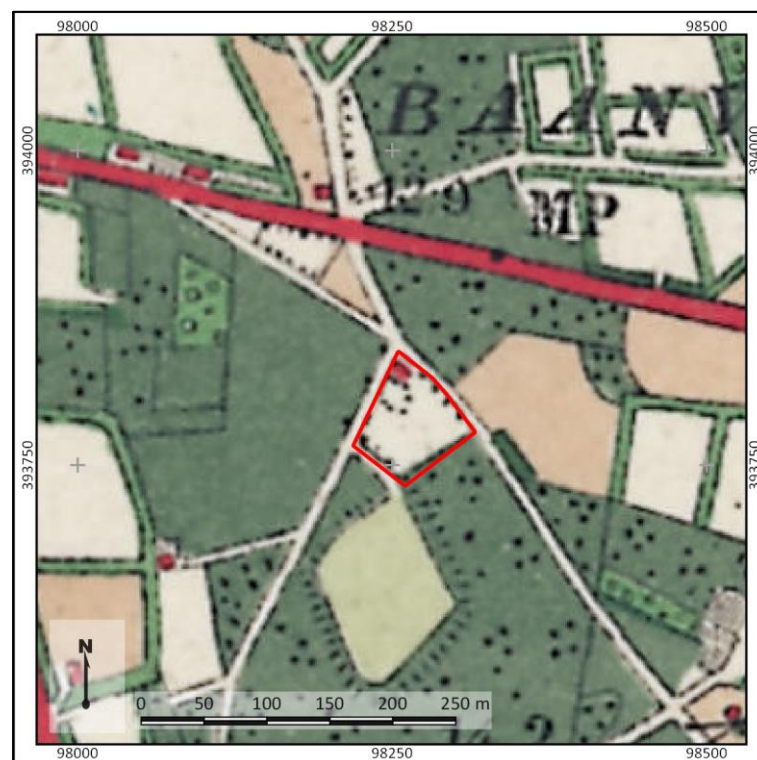
Figuur 2. Het plangebied (rood omlijnd) op het kadastrale minuutplan uit 1811-1832. Bron: RCE

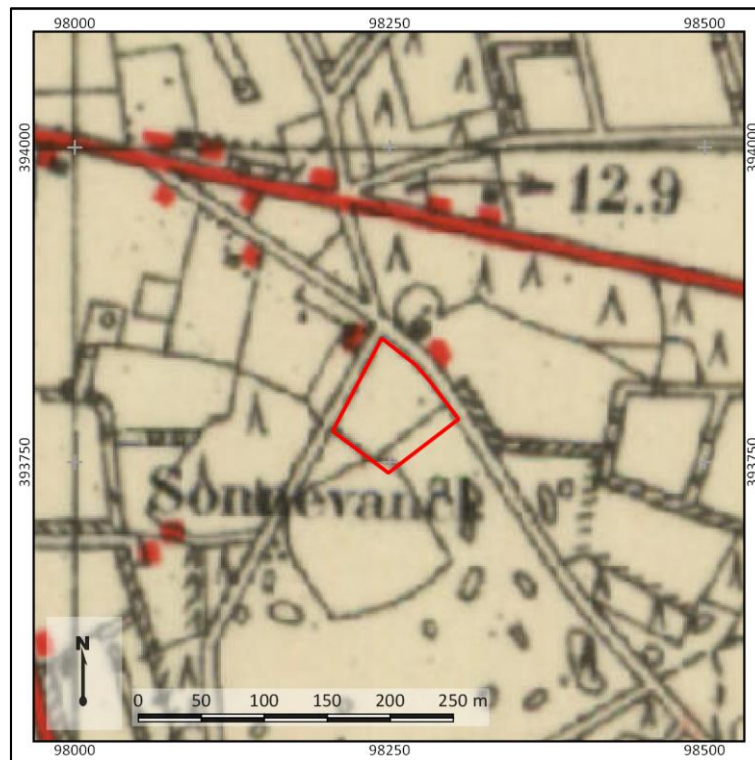
Figuur 3. Het plangebied (rood omlijnd) op een topografische kaart uit 1870. Bron: topotijdreis.nl.

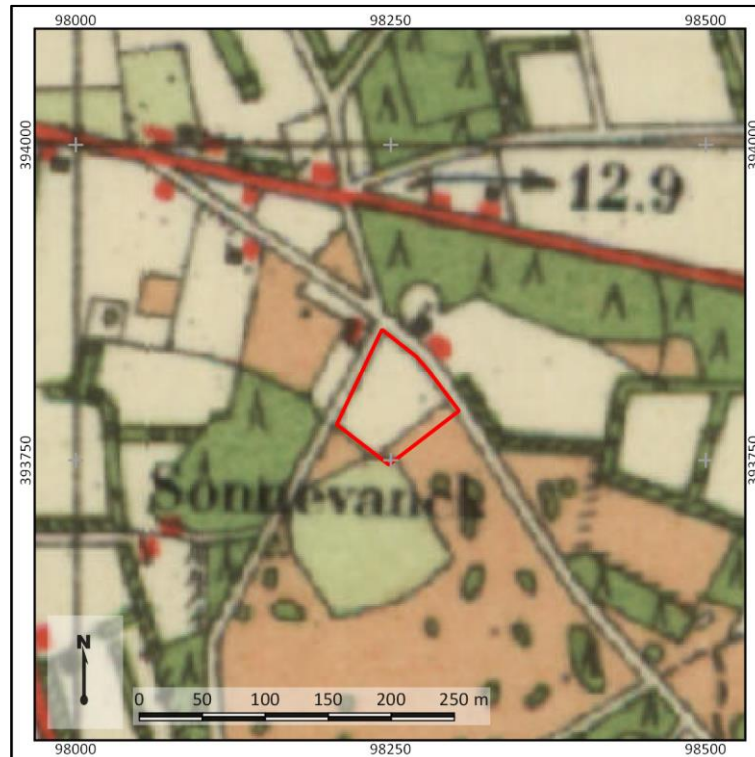
Figuur 4. Het plangebied (rood omlijnd) op een topografische kaart uit 1900. Bron: topotijdreis.nl.

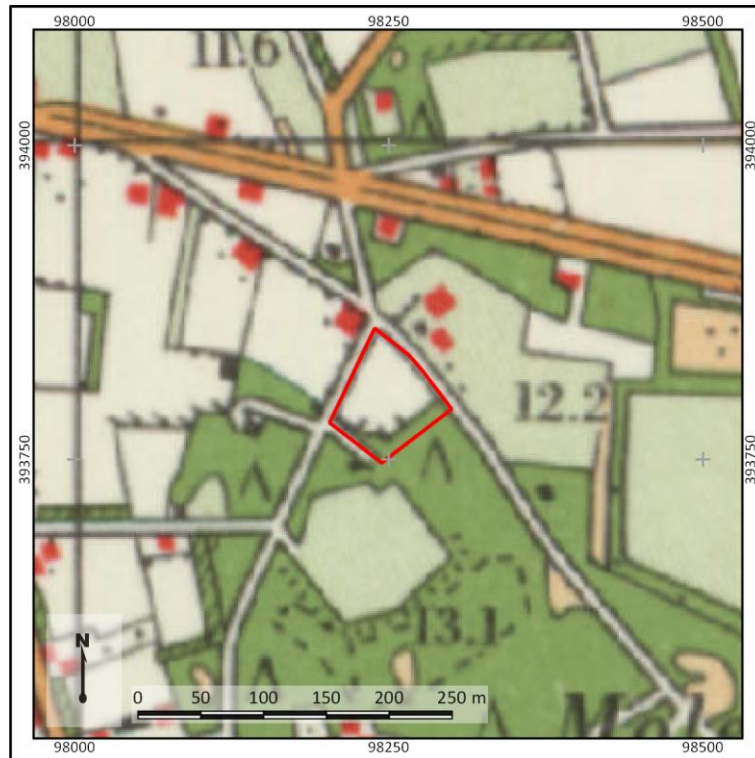
Figuur 5. Het plangebied (rood omlijnd) op een topografische kaart uit 1920. Bron: topotijdreis.nl.

Figuur 6. Het plangebied (rood omlijnd) op een topografische kaart uit 1940. Bron: topotijdreis.nl.

Figuur 7. Het plangebied (rood omlijnd) op een topografische kaart uit 1950. Bron: topotijdreis.nl

Figuur 8. Het plangebied (rood omlijnd) op een topografische kaart uit 1970. Bron: topotijdreis.nl.

Figuur 9. Het plangebied (rood omlijnd) op een topografische kaart uit 1990. Bron: topotijdreis.nl.

Figuur 10. Het plangebied (rood omlijnd) op een recente luchtfoto. Bron: PDOK.

9. Gespecificeerde archeologische verwachting

Kans op archeologische waarden	Noordelijk deel: hoge verwachting voor periodes Laat-paleolithicum - Nieuwe Tijd Zuidelijk deel: middelhoge verwachting voor periodes Laat-Paleolithicum - Nieuwe Tijd
Complextypen	Sporen van bewoning en landgebruik
Stratigrafische positie	Top van het dekzand
Diepteligging	Vanaf maaiveld, onder de bouwvoor (30 cm -Mv)

Het doel van het archeologisch bureauonderzoek is het specificeren van de archeologische verwachting aan de hand van beschikbare informatie over de archeologie, cultuurhistorie, geomorfologie, bodemkunde en grondgebruik binnen en rondom het plangebied. Om de gespecificeerde archeologische verwachting te toetsen, en waar mogelijk bij te stellen, zal een inventariserend veldonderzoek uitgevoerd moeten worden in het gewenste bouwvlak.

Aanwezigheid en dichtheid

Aan de hand van het bureauonderzoek heeft het plangebied een hoge tot middelhoge verwachting voor de perioden Laat Paleolithicum tot de Nieuwe Tijd. Het landschap in de omgeving van het plangebied is ontstaan in het Laat-Glaciaal (13000 - 11000 jaar geleden) waarbij terrasglooiing met lage dekzandruggen zijn ontstaan. Het plangebied ligt op de noordelijke flank van een dergelijke dekzandrug en het stuifzandgebied, waardoor deze locatie waarschijnlijk vanaf de vorming verkozen werd voor bewoning doordat er drogere omstandigheden heersten. Vanaf de Bronstijd/IJzertijd steeg het grondwater waardoor het landschap bedekt raakte met veen en onbewoonbaar was. Echter, volgens de verwachtingenkaart van de gemeente Rucphen, is het plangebied waarschijnlijk nooit met veen bedekt door de relatieve hogere ligging. Het is dus mogelijk dat in deze periodes en hier na archeologische resten in het plangebied aangetroffen kunnen worden.

Rucphen is ontstaan in de 14^e eeuw, wanneer het gebied verveend werd. Bewoning is ontstaan langs veenvaartroutes, 800 m ten noordwesten van het plangebied. Het plangebied ligt niet in de historische kern van Rucphen, maar ligt wel aan de Molenweg, een historische weg. Het land is vóór 1811-1832 in cultuur gebracht, waarbij het plangebied een solitaire akker in een heidegebied is. Hierbij werd in het zuidelijk deel dat oorspronkelijk hoger gelegen was de grond vergraven tot ongeveer 1 m diep, om zo het land te kunnen gebruiken voor landbouw. Hierdoor is waarschijnlijk een groot deel van het oorspronkelijke bodem verdwenen met daarbij eventuele archeologische waarden. Hierdoor geldt in het zuidelijk deel een middelhoge verwachting voor archeologische resten. In het noordelijk deel is waarschijnlijk minder van het oorspronkelijke bodem vergraven waardoor archeologische waarden wel bewaard zijn gebleven en mogelijk nog intact zijn. Aan het einde van de 19^e eeuw heeft in het plangebied een erf gestaan en aan begin van de 20ste eeuw is een huis in het noordelijke hoek gebouwd dat ongeveer in 1940 weer gesloopt is. Daarna lijkt het plangebied alleen gebruikt te zijn als landbouwgrond.

Stratigrafische positie

Het archeologisch relevante niveau bevindt zich op de top van het dekzand. Hierin kunnen archeologische resten vanaf de periode Laat-Paleolithicum tot de Late Middeleeuwen aangetroffen worden. Indien het plangebied bedekt is geweest met veen worden geen archeologische waarden verwacht vanaf het Bronstijd/IJzertijd tot aan de Late middeleeuwen. Mogelijk is in het plangebied een humeus dek van 30 tot 50 cm dik aanwezig waarin vondsten uit de Nieuwe Tijd aangetroffen kunnen

worden. Gezien de grote verschillen in maaiveldhoogte ten opzichte van het stuifzandgebied en de omliggende percelen, is het echter zeer goed mogelijk dat het archeologisch relevante niveau reeds afgegraven voorafgaand aan de realisatie van het akkerdek.

Complextypen

In het plangebied worden voor de periode Laat-Paleolithicum tot Neolithicum nederzettingsterreinen, grafvelden en overige sporen van landgebruik verwacht. Dergelijke resten kenmerken zich door bijvoorbeeld de aanwezigheid van aardewerk, houtskool, vuursteen en (verbrand) botmateriaal. Deze resten kunnen mogelijk verstoord zijn door ploegwerkzaamheden. Voor de Neolithicum periode kunnen ook haarkuilen en huisplattegronden aanwezig zijn.

Voor de periodes Bronstijd - Vroege Middeleeuwen kunnen erven, bestaande uit een boerderij, bijgebouwen en waterputten aangetroffen worden. Deze terreinen kunnen zich kenmerken door een aaneengesloten archeologische laag, die op grond van kleur verschilt van de oorspronkelijk aanwezige lagen of een dichte vondstenstrooiing. De vorming hiervan hangt met name af van de langdurigheid van eventuele bewoning op die plek. Kortstondige bewoning, sporen van landgebruik en grafvelden zullen zich namelijk juist kenmerken door grondsporen en verkleuringen in de bodem en in veel mindere mate door de aanwezigheid van vondstmateriaal.

Voor de periode Late Middeleeuwen - Nieuwe Tijd worden archeologische waarden verwacht die in de context staan van landbouw en bewoning. Hierbij kunnen ploegsporen, funderingen, waterputten en afvalkuilen aanwezig zijn. Het is ook mogelijk een zogenaamde cultuurlaag aan te treffen met daarin losse vondsten.

Vindplaatsen kunnen de omvang hebben van enkele vierkante meters (vondstconcentraties) tot honderden vierkante meters voor een nederzetting die betrekking heeft op een enkele boerderij (vanaf het Laat-Paleolithicum tot de Vroege Middeleeuwen). Vanwege het ontbreken van vondsten in de omgeving is dit vooralsnog niet in te schatten voor het plangebied. De conservering van de vondsten is afhankelijk van de mate van verstoring binnen het plangebied. In het zuidelijk gebied zijn eventuele archeologische waarden mogelijk verdwenen of verstoord doordat het land in cultuur is gebracht.

10. Resultaten veldonderzoek

Onderzoekstrategie	Verkenkend booronderzoek
Aantal boringen	5
Type boor	Edelmanboor
Boordiameter	7 cm
Maximale boordiepte	110 cm -Mv

Werkwijze

Het doel van het veldonderzoek is het toetsen van de gespecificeerde archeologische verwachting in het plangebied, zoals opgesteld in Hoofdstuk 9 van dit rapport. Hiertoe is in het plangebied een verkennend booronderzoek uitgevoerd (conform het opgestelde Plan van Aanpak; Lepage, 2019). De boringen zijn gebruikt om de mate van intactheid van de bodem te bepalen, inzicht te krijgen in de bodemopbouw en landschappelijke ligging van het plangebied. In totaal zijn in het plangebied 5 boringen gezet (boring 1 t/m 5).

De boringen zijn handmatig gezet met behulp van een Edelmanboor met een diameter van 7 centimeter tot in de top van de C-horizont. De boringen hebben een maximale diepte van 110 cm -Mv. De locaties van de boringen zo gelijkmatig mogelijk verdeeld over het plangebied. De ligging van de boorpunten is opgenomen in bijlage 9. In het veld is de locatie van de boringen bepaald met behulp van een meetlint aan de hand van de lokale topografie, de hoogteligging ten opzichte van NAP is afgeleid van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN; bijlage 4). Na afloop van de beschrijving zijn de monsters doorzocht op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals bot, aardewerk, baksteen, bewerkt vuursteen en houtskool). De boringen zijn beschreven volgens de NEN5104 en de Archeologische Standaard Boorbeschrijving methode (ASB; SIKB 2008). De foto's en boorbeschrijvingen zijn opgenomen in bijlagen 10 en 11.

Veldwaarnemingen

Ten tijde van het veldonderzoek is het plangebied volledig begroeid met gras. Het maaiveld binnen het plangebied ligt circa 50 cm lager dan de omliggende wegen, de Dennenweg en de Molenweg. Aan het maaiveld zijn geen hoogteverschillen af te lezen aan de hand waarvan reeds uitspraken te doen zijn over de staat van de ondergrond. Door de lengte van het gras is het niet mogelijk geweest archeologische indicatoren aan maaiveld waar te nemen. Foto's van het plangebied ten tijde van het veldonderzoek zijn weergegeven in figuur 11.

Figuur 11: Foto's van het plangebied ten tijde van het veldonderzoek.

Lithologie en bodemopbouw

- Vanaf maaiveld tot een diepte van 25-40 cm -Mv (11,79-11,95 m +NAP) bestaat de ondergrond uit een pakket matig fijn zwak siltig zand, dat donkergrijsbruin van kleur is. Het betreft een moderne, gehomogeniseerde bouwvoor. De overgang met het onderliggende pakket is zeer scherp.
- Direct onder de bouwvoor is in boringen 1, 2, 4 en 5 een gemengd pakket aangetroffen, waarin brokken van zowel de bouwvoor als de een oorspronkelijke bodemopbouw met E- en B-horizonten zichtbaar is (uitspoelings- en inspoelingslagen). In boringen 2 en 4 zijn in dit pakket tevens delen van de C-horizont zichtbaar (natuurlijke ondergrond). Dit betreft waarschijnlijk een relatief recente doorwerking van de oorspronkelijke bodemopbouw. Dit doorwerkingspakket wordt aangetroffen tot een diepte van 50-70 cm -Mv (11,44-11,70 m +NAP).
- Alleen in boring 3 is direct onder de bouwvoor een oudere bouwvoor of een restant van een esdek zichtbaar, vanaf een diepte van 35 cm -Mv (11,92 m +NAP). Deze oudere bouwvoor ligt op een inspoelingshorizont die zeer geleidelijk overgaat in de natuurlijke ondergrond op een diepte van 65 cm -Mv (11,62 m +NAP).
- De natuurlijke ondergrond in het plangebied bestaat uit een pakket geel, zwak siltig matig fijn zand waarin wat fijne roestvlekken zichtbaar zijn. Dit pakket is zeer goed gesorteerd en wordt aangetroffen vanaf een diepte van 50-70 cm -Mv (11,44-11,70 m +NAP). Dit pakket is geïnterpreteerd als dekzand, waarin alle boringen zijn geëindigd op een diepte van 80-110 cm -Mv (11,04-11,37 m +NAP). Het grondwater is tijdens het veldonderzoek niet bereikt.

Archeologische indicatoren

In de boringen zijn geen archeologische indicatoren waargenomen. Daarbij moet wel worden opgemerkt dat het opsporen van dergelijke zaken niet het hoofddoel van het onderzoek is geweest.

Archeologische interpretatie

Op basis van het veldonderzoek is vastgesteld dat in het plangebied sprake is van een deels intacte bodemopbouw. Deze bestaat uit een doorgewerkte oude bouwvoor waarin ook de E- en B-horizonten zijn verwerkt. In één boring is vastgesteld dat sprake is van een oude bouwvoor en een intacte B-horizont, waardoor sprake is van een volledig intacte bodemopbouw alhier. De C-horizont oogt in het gehele plangebied dusdanig beperkt geroerd, dat er nog sprake kan zijn van intacte vindplaatsen bestaande uit sporen. Intacte vondstconcentraties zijn waarschijnlijk niet meer te verwachten. De C-horizont vormt een potentieel archeologisch relevant niveau, waarin archeologische waarden uit de periode Neolithicum tot en met de Nieuwe tijd kunnen worden aangetroffen vanaf een diepte van 50-70 cm -Mv (11,44-11,70 m +NAP). Eventuele opgeploegde vondsten zijn aan te treffen direct onder de bestaande bouwvoor, vanaf een diepte van 25-40 cm -Mv (11,79-11,95 m +NAP). Op basis van de doorwerking van de oorspronkelijke bodem is echter een lage verwachting vast te stellen dat sprake is van een lage verwachting op het aantreffen van waarden uit het Laat-Paleolithicum en Mesolithicum. Vondstconcentraties uit deze periode zullen waarschijnlijk verploegd zijn.

Landschappelijk gezien maakt het plangebied waarschijnlijk deel uit van een lage dekzandrug of de flank van een hogere dekzandrug. De potentiële terrasafzettingen in het plangebied zijn niet bereikt. De dekzandrug vormt archeologisch gezien een kansrijk gebied, zeker gezien de aanwezigheid van natte gebieden in de omgeving (zie hoofdstuk 6). Daarmee is voor het plangebied vooralsnog een hoge verwachting vast te stellen op het aantreffen van archeologische waarden. Het ontbreken van (een restant van) de oorspronkelijke bodemopbouw betekent niet dat de verstoringen hier dusdanig diep hebben gereikt dat er geen sprake meer kan zijn van archeologische waarden. Hier zullen echter alleen nog diepreikende sporen (paal- of afvalkuilen, waterputten e.d.) worden aangetroffen. In het overige deel van het plangebied kunnen ook (restanten van) vondstconcentraties en ondiepere sporen worden aangetroffen.

11. Beantwoording onderzoeksvragen

- **Hoe heeft het plangebied oorspronkelijk in het natuurlijk landschap gelegen?**

Het plangebied heeft oorspronkelijk waarschijnlijk op de flank van een dekzandrug gelegen. In de top van deze dekzandrug heeft zich een podzolbodem kunnen vormen, die nog deels intact in het plangebied aanwezig is. De vermoedelijke terrasafzettingen zijn niet aangetroffen

- **Wat is de bodemopbouw, zijn er binnen de bodemopbouw archeologisch relevante bodemniveaus te onderscheiden en hoe diep liggen deze?**

In de ondergrond is in het plangebied sprake van een archeologisch relevant niveau in de top van het dekzandpakket, getuige de aanwezigheid van een (restant van een) podzolbodem en de doorgewerkte resten van een podzolbodem in het plangebied. Dit archeologisch relevante niveau kan worden aangetroffen vanaf een diepte van 50-70 cm -Mv (11,44-11,70 m +NAP). Ook in dat deel van het plangebied waar de bodemopbouw afgetopt is, kan nog sprake zijn van diepreikende sporen in de top van de C-horizont.

- **In hoeverre zijn de archeologisch relevante bodemniveaus nog intact (verstoring, erosie, afdekkend substraat)?**

Het archeologisch relevante niveau lijkt nog deels intact te zijn gebleven in het plangebied. Alleen ter plaatse van boring 3 is echter nog sprake van een intacte AE- en B-horizont, maar de C-horizont oogt hier niet dusdanig vergraven dat hier geen sprake meer kan zijn van diepreikende sporen.

- **Wat is de archeologische verwachting van het plangebied en in hoeverre is deze te differentiëren in laag, middelhoog en hoog?**

Het plangebied heeft een hoge verwachting op het aantreffen van archeologische waarden uit de periode Neolithicum – Nieuwe Tijd. Deze verwachting is gebaseerd op het aantreffen van een beperkt doorgewerkte oorspronkelijke bodemopbouw in de flank van een dekzandrug. Losse vondsten kunnen worden aangetroffen vanaf een diepte van 25-40 cm -Mv (11,79-11,95 m +NAP), vanaf de onderzijde van de bouwvoor. Intacte sporen of restanten hiervan kunnen worden aangetroffen vanaf de top van de C-horizont, een diepte van 50-70 cm -Mv (11,44-11,70 m +NAP). Aan te treffen archeologische waarden kunnen samenhangen met erven, nederzettingsterreinen en sporen van landgebruik. Op basis van de doorwerking van de oorspronkelijke bodemopbouw in een groot deel van het plangebied is echter wel sprake van een lage verwachting op het aantreffen van intacte vondstconcentraties uit het Laat-Paleolithicum en Mesolithicum.

12. Conclusie en advies

Conclusie

Op basis van het vooronderzoek bestaat een hoge verwachting op het aantreffen van intacte archeologische waarden vanaf een diepte van circa 50-70 cm -Mv (11,44-11,70 m +NAP), daterend uit de periode Neolithicum – Nieuwe tijd. Deze verwachting is gebaseerd op het aantreffen van een deels intacte bodemopbouw, een verploegde E- en B-horizont die geleidelijk overgaat in een C-horizont. In de verploegde laag kunnen wel verspreide of verstoorde vondstconcentraties worden aangetroffen, vanaf een diepte van 25-40 cm -Mv (11,79-11,95 m +NAP). Voor de periode Laat-Paleolithicum – Mesolithicum worden alleen nog maar dergelijke verploegde vondsten verwacht. De vastgestelde hoge verwachting betekent een handhaving van de bestaande verwachting. Landschappelijk gezien ligt het plangebied waarschijnlijk op de lage flank van een dekzandrug, waar zich in de top van de oorspronkelijke bodem een podzolbodem heeft kunnen vormen. Door recente ploegwerkzaamheden is deze bodemopbouw enigszins aangetast, maar niet zodanig dat geen sprake meer kan zijn van archeologische sporen, zoals paalkuilen, erven, sporen van landgebruik en allerlei erfgerelateerde zaken.

Advies

In het plangebied bestaat het voornemen twee nieuwe woningen te realiseren op een nader te bepalen locatie. Tijdens deze ontwikkeling zullen grondroerende werkzaamheden plaatsvinden waardoor mogelijk archeologische waarden verstoord kunnen raken, gezien de vastgestelde hoge verwachting in het plangebied. Daarom adviseren wij om een vervolgonderzoek uit te voeren in het plangebied voorafgaand aan de voorgenomen werkzaamheden.

Een vervolgonderzoek kan in het geval van de voorgenomen ontwikkelingen waarschijnlijk het beste worden uitgevoerd in de vorm van een Inventariserend Veldonderzoek door middel van Proefsleuven (IVO-P), om zo vast te kunnen stellen of zich daadwerkelijk archeologische waarden in het plangebied bevinden en wat de informatiewaarde van deze eventuele archeologische waarden is. De kaders en wetgeving waarbinnen een dergelijk onderzoek wordt uitgevoerd, dienen vooraf te worden vastgelegd in een Programma van Eisen (PvE) dat moet zijn goedgekeurd door het bevoegd gezag, de gemeente Rucphen.

Het bovenstaande is een advies. Op basis van de resultaten van het onderzoek neemt het bevoegd gezag (de gemeente Rucphen) een besluit over de eventuele omgang met archeologische waarden binnen het plangebied. Dit besluit kan en mag afwijken van hetgeen is geadviseerd door Transect.

13. Geraadpleegde bronnen

Archeologische kaarten en databestanden

- Archeologische Monumenten Kaart (AMK), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2007.
- Archeologisch Informatie Systeem (Archis3), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2015.
- Geologische Overzichtskaart van Nederland (2010), TNO.
- www.ahn.nl
- www.ruimtelijkeplannen.nl
- www.planviewer.nl
- www.topotijdreis.nl
- www.bodemloket.nl
- www.dinoloket.nl
- www.edugis.nl
- www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl
- www.ikme.nl
- www.dans.easy.knaw.nl
- www.pdok.nl
- www.hdc.vu.nl/nl/online-informatie/ikgn/index.aspx
- www.landschapinnederland.nl/militaire-landschapskaart
- www.bagviewer.kadaster.nl
- Turf op kaart, Provincie Antwerpen: www.provincieantwerpen.be/aanbod/dict/gis/digitale-kaarten.html102100
- <https://www.molendatabase.org/molendb.php?step=details&nummer=2282>

Afbeeldingen

Figuur 1. Ligging van de plangebieden op een topografische kaart. Bron topografische kaart: PDOK.	9
Figuur 2. Het plangebied (rood omlijnd) op het kadastrale minuutplan uit 1811-1832. Bron: RCE	17
Figuur 3. Het plangebied (rood omlijnd) op een topografische kaart uit 1870. Bron: topotijdreis.nl.	17
Figuur 4. Het plangebied (rood omlijnd) op een topografische kaart uit 1900. Bron: topotijdreis.nl.	18
Figuur 5. Het plangebied (rood omlijnd) op een topografische kaart uit 1920. Bron: topotijdreis.nl.	18
Figuur 6. Het plangebied (rood omlijnd) op een topografische kaart uit 1940. Bron: topotijdreis.nl.	19
Figuur 7. Het plangebied (rood omlijnd) op een topografische kaart uit 1950. Bron: topotijdreis.nl.	19
Figuur 8. Het plangebied (rood omlijnd) op een topografische kaart uit 1970. Bron: topotijdreis.nl.	20
Figuur 9. Het plangebied (rood omlijnd) op een topografische kaart uit 1990. Bron: topotijdreis.nl.	20
Figuur 10. Het plangebied (rood omlijnd) op een recente luchtfoto. Bron: PDOK.	21
Figuur 11: Foto's van het plangebied ten tijde van het veldonderzoek.	24

Literatuur

Bakker, H., de, en J. Schelling, 1989. *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland. De hogere niveaus*, Wageningen.

Berendsen, H.J.A., 2005. *Landschappelijk Nederland*, Assen.

Berkel, G. van, en K. Samplonius. *Nederlandse plaatsnamen, Herkomst en historie*. Utrecht, 2006.

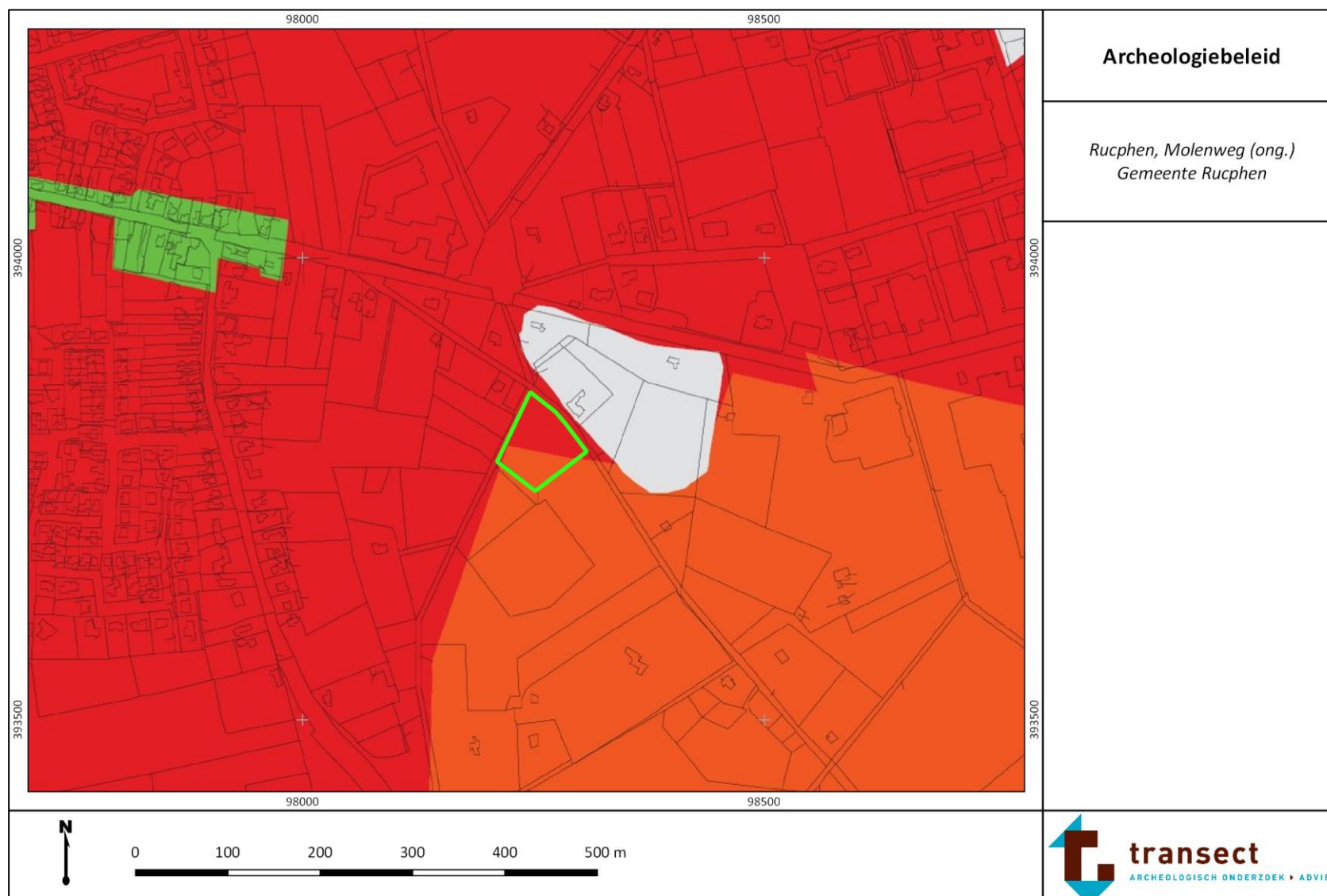
Cohen, K.M., E. Stouthamer, H.J. Pierik, en A.H. Geurts, 2012. *Digitaal Basisbestand Paleogeografie van de Rijn-Maas Delta*. Utrecht.

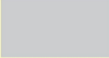
- Groot, N.C.F., en A.W.E. Wilbers, 2011. Een Verleden te Midden van Verdwenen Venen. Archeologische Waarden- en Verwachtingenkaart en Advies archeologische beleidskaart van de gemeente Rucphen. IDDS Archeologie B.V. Rapport 1132.
- Jongmans, A.G., M.W. van den Berg, M.P.W. Sonneveld, G.J. W.C. Peek, en R.M. van den Berg van Saparoea. Landschappen van Nederland. Wageningen, 2013.
- Leenders, K.A.H.W., 2013. *Verdwenen Venen. Een onderzoek naar de ligging en exploitatie van thans verdwenen venen in het gebied tussen Antwerpen, Turnhout, Geertruidenberg en Willemstad. 1250 - 1750*. Een actualisering. Woudrichem.
- Leenders, K.A.H.W., 2015. *Datering zandverstuivingen in Zand-Brabant*. Versie 20 juli 2015
- Lepage, H.A.S., 2019. *Plan van Aanpak Rucphen, Molenweg (ong.)*. Transect.
- Maas, G. J., S. P. J. v. Delft & A. H. Heidema, 2017, *Toelichting bij de legenda Geomorfologische kaart van Nederland 1:50 000 (2017)*. Wageningen, Wageningen Environmental Research
- Mientjes, A.C., 2017. *Rapportage Opgraving - variant archeologische begeleiding Raadhuisstraat 72-78 te Rucphen in de gemeente Rucphen*. Econsultancy-rapport 4757.002.
- Mulder, E.F.J. de, M.C. Geluk, I.L. Ritsema, W.E. Westerhof, en T.E. Wong, 2003. *De ondergrond van Nederland*. Houten.
- Paulussen, R. 2011. *Molenweg (ong.), Rucphen Gemeente Rucphen Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O); Bureauonderzoek en karterend booronderzoek*. Archeopro-rapport 11095.
- Pierik, H.J., R. J. van Lanen, M.T.J. Gouw-Bouman, B.J. Groenewoudt, J. Wallinga, W.Z. Hoek, 2018: *Controls on late-Holocene drift-sand dynamics: The dominant role of human pressure in the Netherlands*. The Holocene, vol. 28(9): 1361-1381.
- Schorr, E.A., 2016. Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek, verkennende fase Sprundelseweg 10 te Rucphen. Archeodienst Rapport 820.
- Stouthamer, E., K.M. Cohen en W.Z. Hoek. *De vorming van het Land*. Utrecht: Perspectief Uitgevers, 2015.
- Verboom-Jansen, M., 2017. *Rucphen, Sprundelseweg 27. Gemeente Rucphen (NB). Een archeologisch bureauonderzoek (BO) en inventariserend veldonderzoek, verkennende fase, door middel van boringen (IVO-O)*. Transect-rapport 1234.
- Vos, P.C., 2015. Compilation of the Holocene paleogeographical maps of the Netherlands, in P.C. Vos (ed.), *The origin of the Dutch coastal landscape*, Groningen, 50-81.
- Vos, P.C./S. de Vries, 2015. *2e generatie paleogeografische kaarten van Nederland (versie 2.0)*. sd, www.archeologieinnederland.nl (11-30-2015).
- Toelichting Erfgoedkaart, 2012. Gemeente Rucphen, Gemeentelijke Erfgoedkaart. IDDS Archeologie Bv.

Bijlage 1. Archeologische periode-indeling voor Nederland

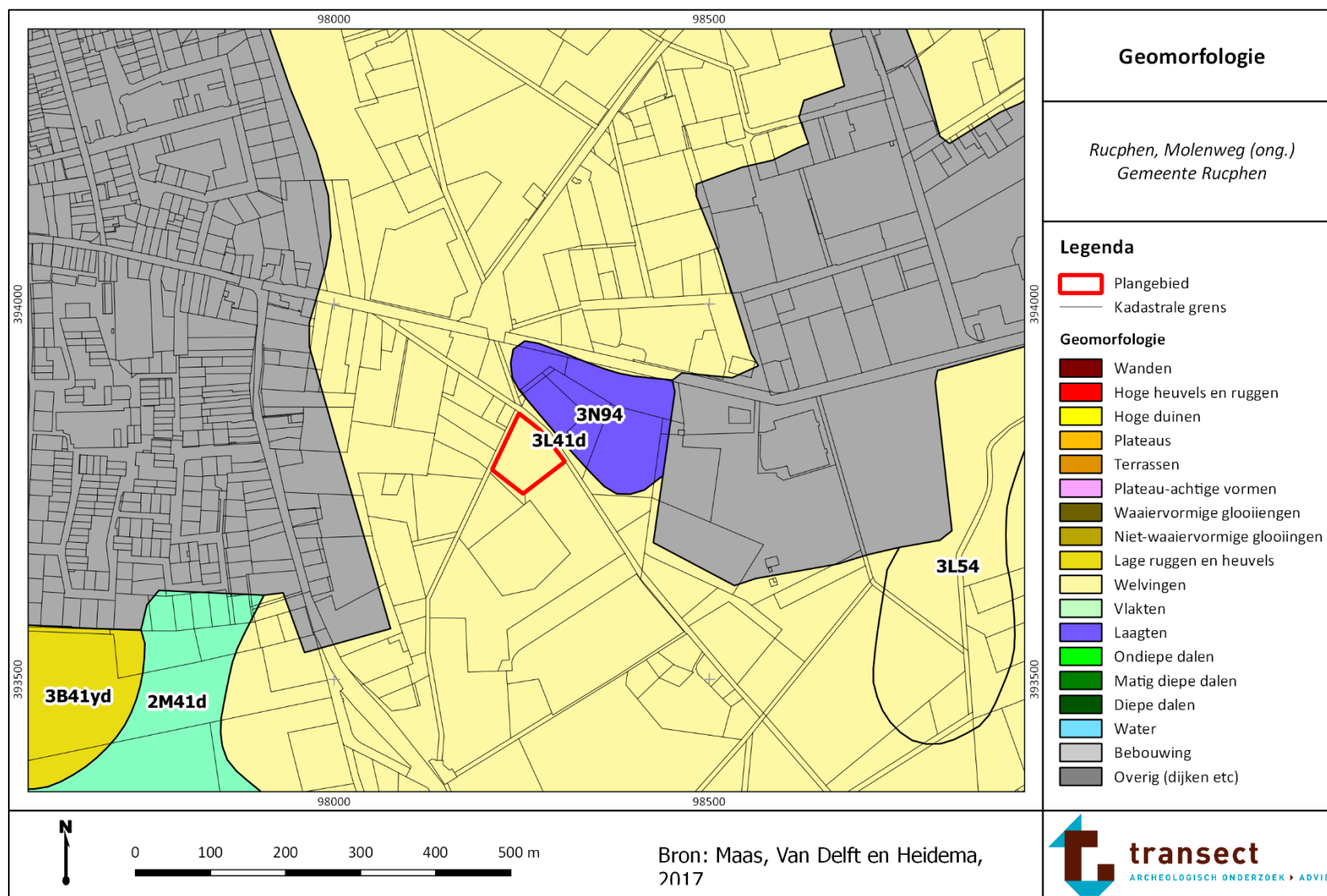
Periode	Deel-/subperiode	Van	Tot
Recent		1945 na Chr.	2050 na Chr.
Nieuwe Tijd	Late-Nieuwe tijd	1850 na Chr.	1945 na Chr.
	Midden-Nieuwe tijd	1650 na Chr.	1850 na Chr.
	Vroege-Nieuwe tijd	1500 na Chr.	1650 na Chr.
Middeleeuwen	Late-Middeleeuwen B	1250 na Chr.	1500 na Chr.
	Late-Middeleeuwen A	1050 na Chr.	1250 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen D	900 na Chr.	1050 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen C	725 na Chr.	900 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen B	525 na Chr.	725 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen A	450 na Chr.	525 na Chr.
Romeinse Tijd	Laat-Romeinse tijd B	350 na Chr.	450 na Chr.
	Laat-Romeinse tijd A	270 na Chr.	350 na Chr.
	Midden-Romeinse tijd B	150 na Chr.	270 na Chr.
	Midden-Romeinse tijd A	70 na Chr.	150 na Chr.
	Vroeg-Romeinse tijd B	25 na Chr.	70 na Chr.
	Vroeg-Romeinse tijd A	12 voor Chr.	25 na Chr.
IJzertijd	Late-IJzertijd	250 voor Chr.	12 voor Chr.
	Midden-IJzertijd	500 voor Chr.	250 voor Chr.
	Vroege-IJzertijd	800 voor Chr.	500 voor Chr.
Bronstijd	Late-Bronstijd	1100 voor Chr.	800 voor Chr.
	Midden-Bronstijd B	1500 voor Chr.	1100 voor Chr.
	Midden-Bronstijd A	1800 voor Chr.	1500 voor Chr.
	Vroege-Bronstijd	2000 voor Chr.	1800 voor Chr.
Neolithicum	Laat-Neolithicum B	2450 voor Chr.	2000 voor Chr.
	Laat-Neolithicum A	2850 voor Chr.	2450 voor Chr.
	Midden-Neolithicum B	3400 voor Chr.	2850 voor Chr.
	Midden-Neolithicum A	4200 voor Chr.	3400 voor Chr.
	Vroeg-Neolithicum B	4900 voor Chr.	4200 voor Chr.
	Vroeg-Neolithicum A	5300 voor Chr.	4900 voor Chr.
Mesolithicum	Laat-Mesolithicum	6450 voor Chr.	4900 voor Chr.
	Midden-Mesolithicum	7100 voor Chr.	6450 voor Chr.
	Vroeg-Mesolithicum	8800 voor Chr.	7100 voor Chr.
Paleolithicum	Laat-Paleolithicum B	18.000 BP	8.800 voor Chr.
	Laat-Paleolithicum A	35.000 BP	18.000 BP
	Midden-Paleolithicum	300.000 BP	35.000 BP
	Vroeg-Paleolithicum	-	300.000 BP

Bijlage 2. Archeologische beleidskaart, gemeente Rucphen

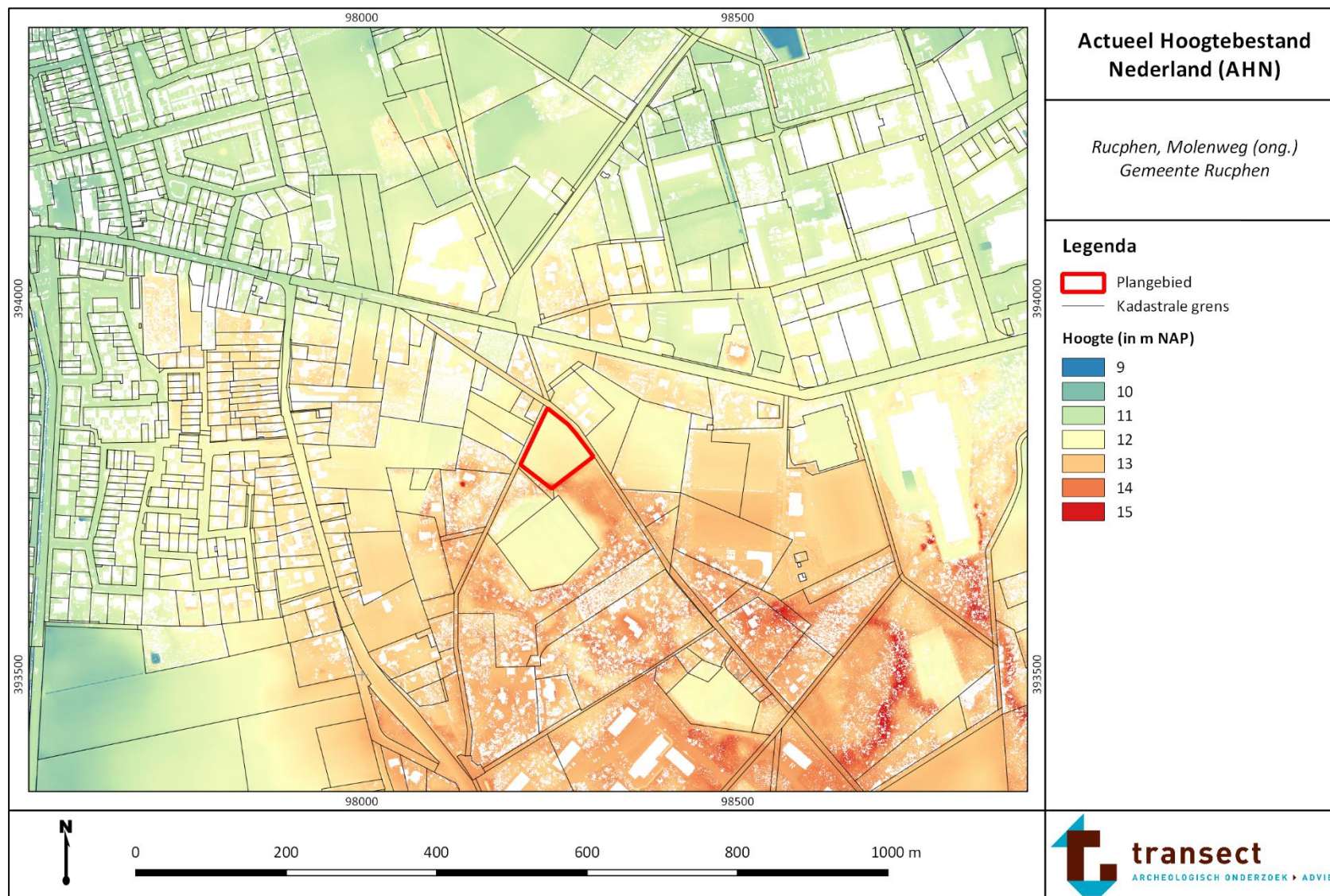

Legenda Plangebied Archeologisch Beleidsadviesgebied 1 altijd een archeologische onderzoeksplicht Archeologisch Beleidsadviesgebied 2 een onderzoeksplicht bij een minimale bodemverstoring met een minimum oppervlakte van 50 m² en een diepte van 30 cm Archeologisch Beleidsadviesgebied 3 een onderzoeksplicht bij een minimale bodemverstoring met een minimum oppervlakte van 100 m² en een diepte van 50 cm Archeologisch Beleidsadviesgebied 4 een onderzoeksplicht bij een minimale bodemverstoring met een minimum oppervlakte van 500 m² en een diepte van 50 cm Archeologisch Beleidsadviesgebied 5 een onderzoeksplicht bij een minimale bodemverstoring met een oppervlakte van 50.000 m² en een diepte van 50 cm Archeologisch Beleidsadviesgebied 6 vrijgesteld van archeologisch onderzoek	Archeologiebeleid, legenda <i>Rucphen, Molenweg (ong.) Gemeente Rucphen</i>
bron: Gemeente Rucphen	 transect ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK ► ADVIES

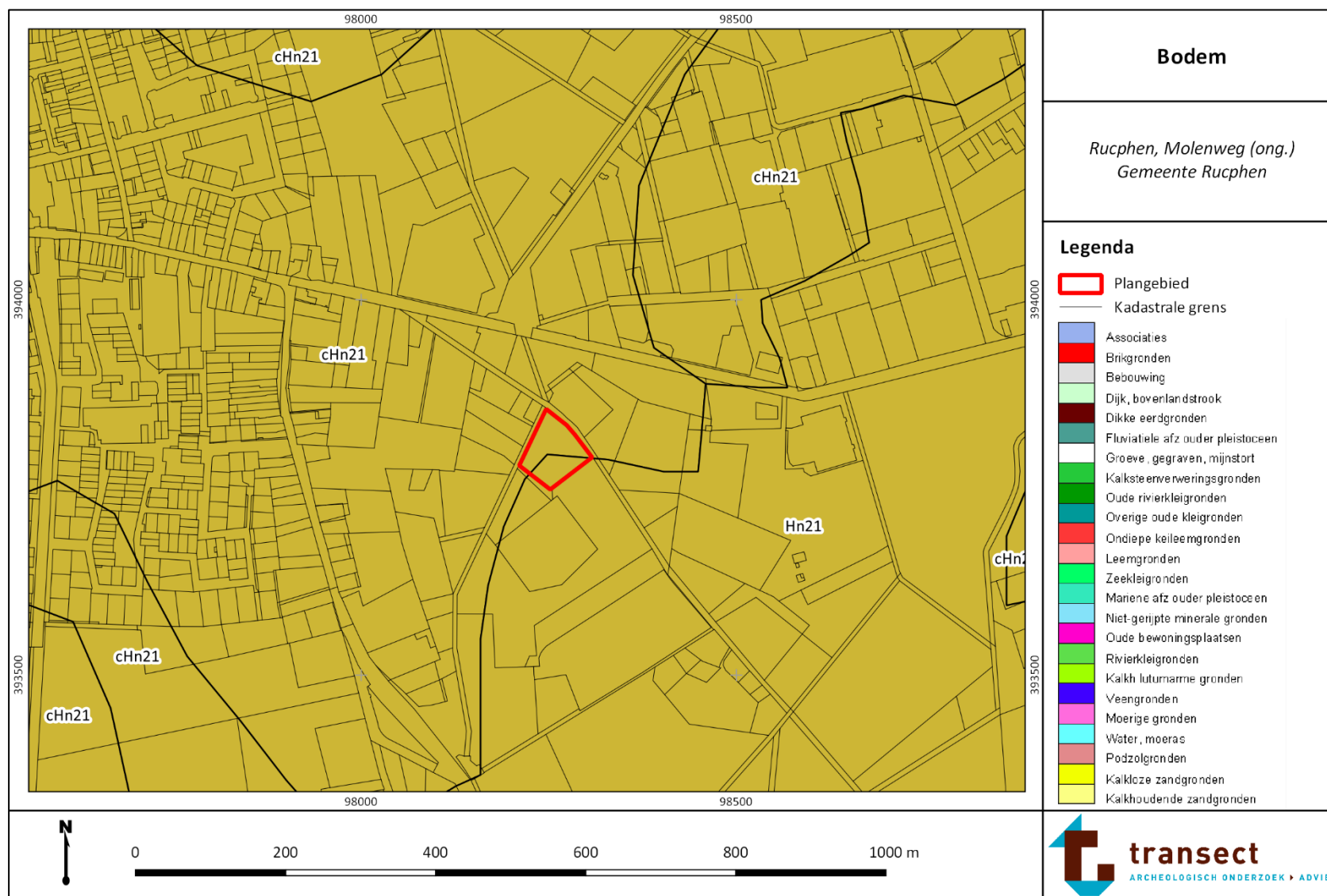
Bijlage 3. Geomorfologie

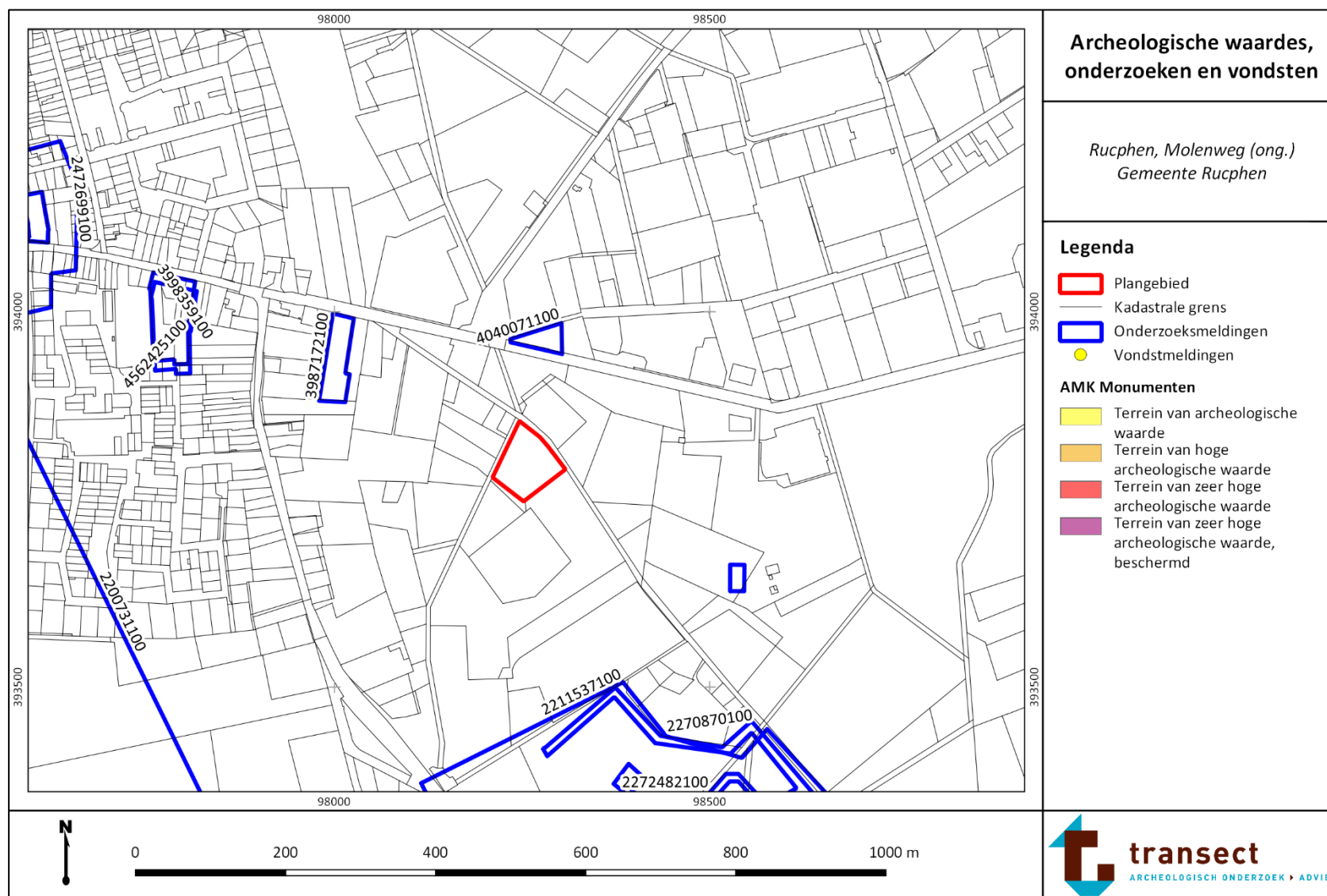
Bijlage 4. Maaiveldhoogte

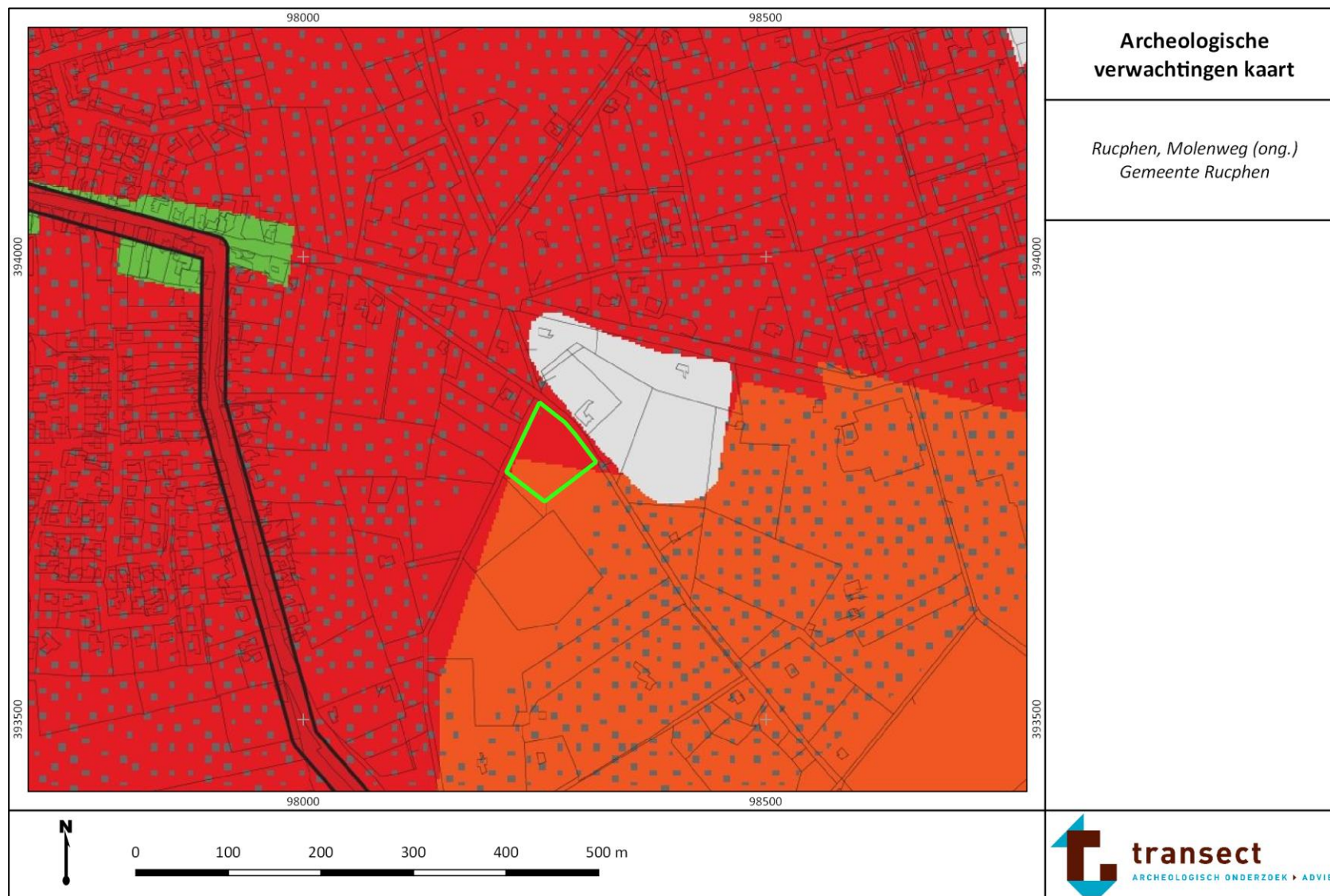
Bijlage 5. Bodem

Bijlage 6. Archeologische waarden en onderzoeken

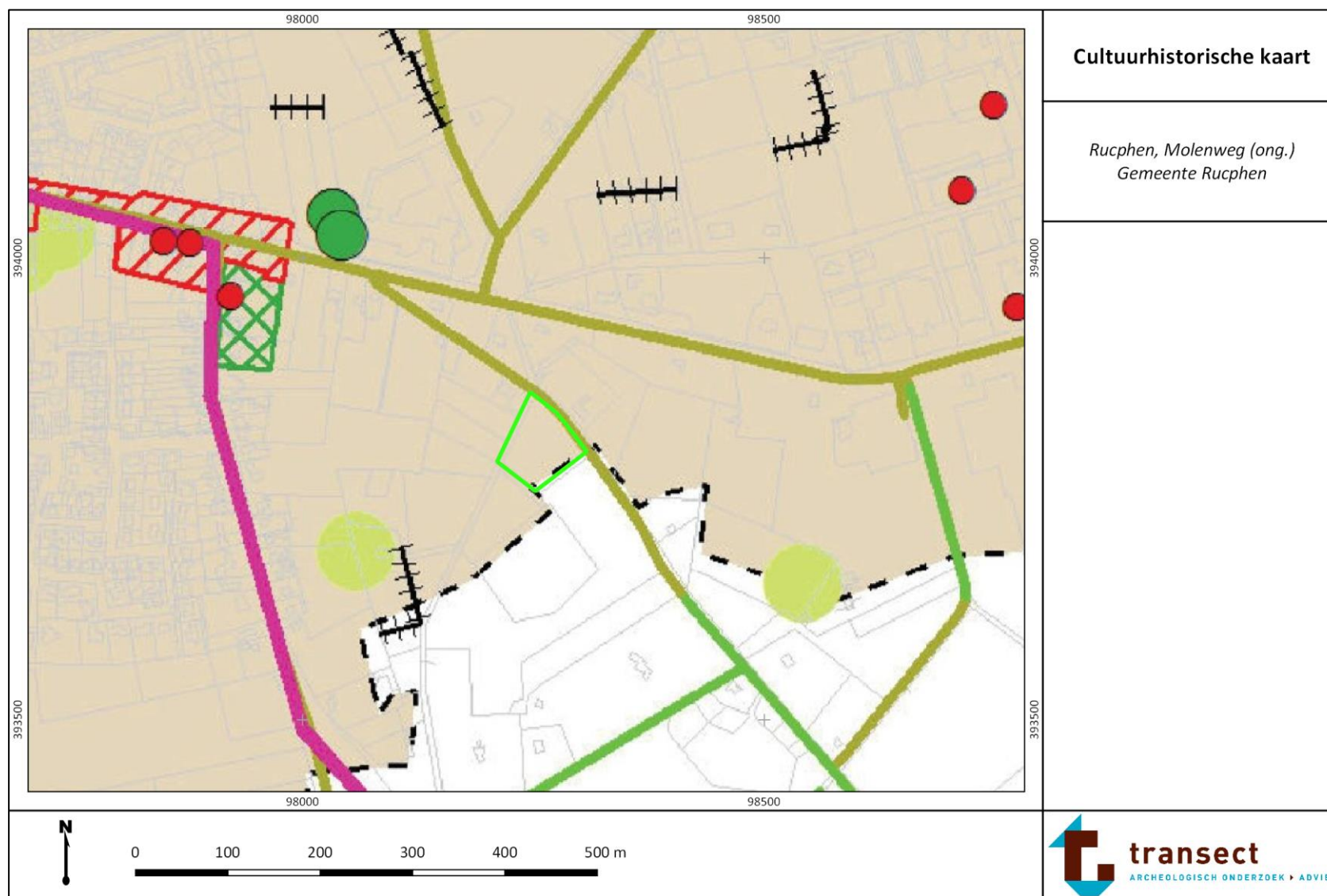

Bijlage 7. Archeologische verwachtingenkaart, gemeente Rucphen

Legenda Plangebied <table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">Archeologische Waarden- en Verwachtingen</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td>Gemeentegrens Rucphen</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Attentiegebied Vuursteen</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Attentiegebied Verdedigingswerken</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Turfvaart (hoge archeologische verwachting)</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Historische lijnen (middelhoge archeologische verwachting)</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Topografie</td> </tr> <tr> <td colspan="2"> </td> </tr> <tr> <td></td> <td>Archeologisch terrein</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Dorpskern</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Gebied met een hoge archeologische verwachting</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Gebied met een hoge archeologische verwachting (veen)</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Gebied met een middelhoge archeologische verwachting</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Gebied met een middelhoge archeologische verwachting (veen)</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Gebied met een lage archeologische verwachting</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Gebied met geen archeologische verwachting</td> </tr> </tbody> </table>	Archeologische Waarden- en Verwachtingen			Gemeentegrens Rucphen		Attentiegebied Vuursteen		Attentiegebied Verdedigingswerken		Turfvaart (hoge archeologische verwachting)		Historische lijnen (middelhoge archeologische verwachting)		Topografie	 			Archeologisch terrein		Dorpskern		Gebied met een hoge archeologische verwachting		Gebied met een hoge archeologische verwachting (veen)		Gebied met een middelhoge archeologische verwachting		Gebied met een middelhoge archeologische verwachting (veen)		Gebied met een lage archeologische verwachting		Gebied met geen archeologische verwachting	Archeologiebeleid, legenda <i>Rucphen, Molenweg (ong.) Gemeente Rucphen</i>
Archeologische Waarden- en Verwachtingen																																	
	Gemeentegrens Rucphen																																
	Attentiegebied Vuursteen																																
	Attentiegebied Verdedigingswerken																																
	Turfvaart (hoge archeologische verwachting)																																
	Historische lijnen (middelhoge archeologische verwachting)																																
	Topografie																																
 																																	
	Archeologisch terrein																																
	Dorpskern																																
	Gebied met een hoge archeologische verwachting																																
	Gebied met een hoge archeologische verwachting (veen)																																
	Gebied met een middelhoge archeologische verwachting																																
	Gebied met een middelhoge archeologische verwachting (veen)																																
	Gebied met een lage archeologische verwachting																																
	Gebied met geen archeologische verwachting																																
bron: Gemeente Rucphen	 transect ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK ► ADVIES																																

Bijlage 8. Cultuurhistorische kaart gemeente Rucphen

Legenda Plangebied voormalige plantage (oud productiebos) in percelering herkenbare natuurlijke waterloop turfvaart, nog bestaand turfvaart, tracé nog aanwezig als weg relict veenontginning productiebos oud erf droogmakerij zone cultuurgronden (1840) Historische zichtrelaties zichtrelatie molenbiotoop Historisch groen monumentale boom historisch groen laanbeplanting landgoed Overig gemeentegrens Rucphen	Historische bouwkunst kerk kapel windmolen jachthuis locatie verdwenen klooster locatie verdwenen windmolen locatie steenfabriek rijksmonument karakteristieke bebouwing Historische stedenbouw historisch dorpsgebied 1900 historisch gegroeide ruimtelijke structuur (lage waarde) restanten militaire linie processiepark historisch gegroeide ruimtelijke structuur (hoge waarde) Historische geografie grenspaal kilometer-paal wal processieweg kerkenpad oude hoofdverbinding polderweg drift of steeg bos- of landgoedweg overige wegen spoorlijn	Archeologiebeleid, legenda <i>Rucphen, Molenweg (ong.)</i> <i>Gemeente Rucphen</i>
bron: Gemeente Rucphen		 transect ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK ► ADVIES

Bijlage 9. Boorpuntenkaart

Bijlage 10. Foto's van boringen

Hieronder zijn enkele foto's van de boringen opgenomen. Deze foto's geven een goed beeld van de bodemopbouw binnen het plangebied. De boorkernen zijn uitgelegd per blok van 50 cm -Mv, waarbij het maaiveld links begint. Bij de boorkernen van de Edelmanboor wijst de onderzijde (het diepste punt) naar boven.

Boring 1: 0-110 cm -Mv.

Boring 2: 0-80 cm -Mv.

Boring 3: 0-90 cm -Mv.

Boring 4: 0-100 cm -Mv.

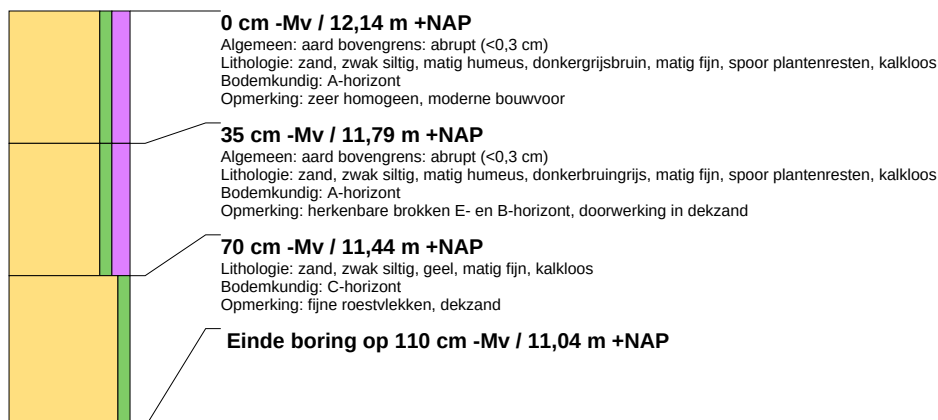

Boring 5: 0-90 cm -Mv.

boring: RUCPH-1

beschrijver: JR, datum: 27-2-2019, X: 98.227, Y: 393.790, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 49F, hoogte: 12,14, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Rucphen, plaatsnaam: Rucphen, opdrachtgever: Inventerra Comon Services, uitvoerder: Transect BV

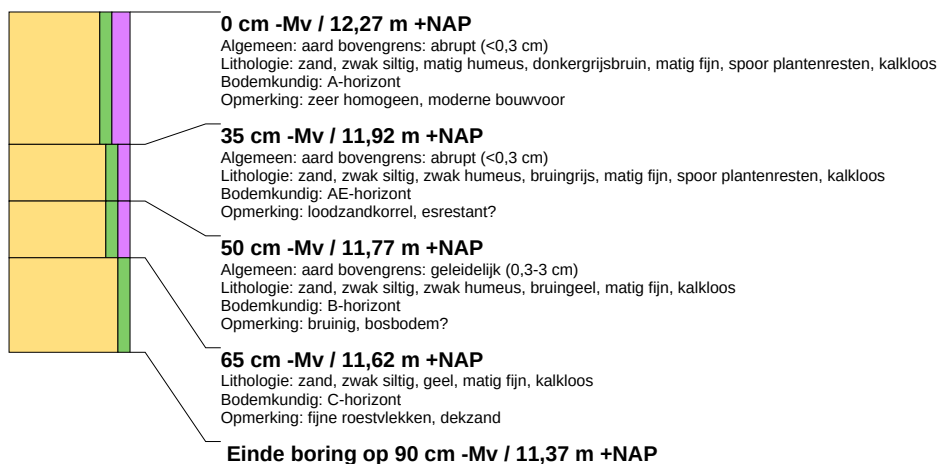
boring: RUCPH-2

beschrijver: JR, datum: 27-2-2019, X: 98.253, Y: 393.837, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 49F, hoogte: 12,11, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Rucphen, plaatsnaam: Rucphen, opdrachtgever: Inventerra Comon Services, uitvoerder: Transect BV

boring: RUCPH-3

beschrijver: JR, datum: 27-2-2019, X: 98.254, Y: 393.800, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 49F, hoogte: 12,27, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Rucphen, plaatsnaam: Rucphen, opdrachtgever: Inventerra Comon Services, uitvoerder: Transect BV

boring: RUCPH-4

beschrijver: JR, datum: 27-2-2019, X: 98.256, Y: 393.768, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 49F, hoogte: 12,35, precisie hoogte: 1 cm, referentievak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Rucphen, plaatsnaam: Rucphen, opdrachtgever: Inventerra Comon Services, uitvoerder: Transect BV

boring: RUCPH-5

beschrijver: JR, datum: 27-2-2019, X: 98.285, Y: 393.794, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 49F, hoogte: 12,25, precisie hoogte: 1 cm, referentievak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Rucphen, plaatsnaam: Rucphen, opdrachtgever: Inventerra Comon Services, uitvoerder: Transect BV

